

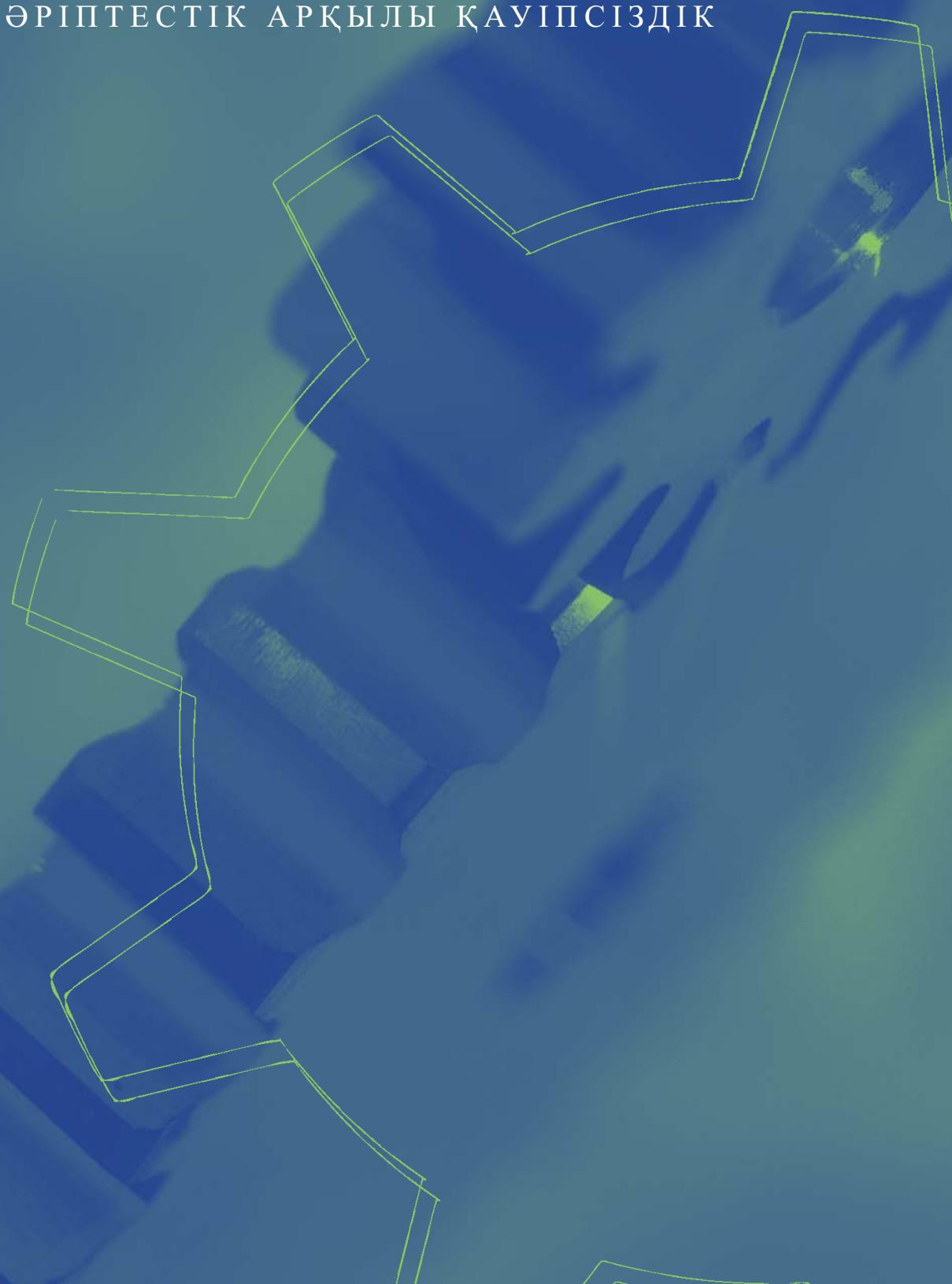

NATO
+
OTAN

ӘРІПТЕСТІК АРҚЫЛЫ ҚАУІПСІЗДІК

ӘРІПТЕСТІК АРҚЫЛЫ ҚАУІПСІЗДІК

Kipispe

Бұл брошура Евроатлантикалық Серіктестік негізін құруши басты қафидаларды және оның өзіндік механизмдерін түсіндіруге тырысуда. Оның басты назары Евроатлантикалық қауіпсіздік Серіктестік арқылы қалай жетілдірілгенін және Серіктестіктің Әріптестердің елдері үшін қандай шынайы, іс жүзіндегі маңызға ие екенін көрсететін белсенделіліктің бес негізгі саласында - қауіпсіздік жайындағы диалог және серіктестік, бейбітшілікті қолдау қызметі, қорғанысты қайта құру, апаттардың алдын алу және ғылым мен қоршаған орта саласындағы ынтымақтастықта. Әріптестік қызметі қайта құрулардың, демократиялық құрылымды дамытудың және Серіктес мемлекеттердің кең халықаралық қауымдастық түріндегі көп ұлтты ынтымақтастықта бірлесе отырып жұмыс істеуінің он түрткісі ретінде қарастырылуы мүмкін.

Бір басылым негізінде Серіктес мелекеттердің және НАТО бірлесе отырып орындаитын қызметтің толық кеңдігі мен шектері жайлы ой түйіндеу мүмкін емес. Бұндай қызмет құрамына кеңінен көрсетілген Балкан мен Ауғанстандағы бейбітшілікті қолдау қызметі ғана емес, көптеген өзге аймақтардағы лаңкестікке қарсы құрес, қорғанысты қайта құру, қауіпсіздіктің экономикалық жайттары, апаттардың алдын алу, қару-жарақты бақылау, қамтамасыз ету, әуе қорғанысы, әуе-ғарыштық жетекшілік, қарулы құштер, білім беру және жаттықтыру, ғылым және қоршаған орта және ақпараттық бағдарламалар сияқты қызметтер де кіреді.

НАТО сонымен қатар екі серіктес ел - Ресей және Украинамен және Жерорта теңізі елдерінің диалогіне қатынасатын жеті елмен ерекше қарым-қатынастарды орн attы. Оған қоса, Одақ 2004 жылдың Маусымында Ыстамбұл Саммитінде іске қосылатын бастама арқылы Орта Шығысқа көршілес жатқан елдермен ынтымақтасу мүмкіншіліктерін іздестіруде. Бұл қарым-қатынастар турасында осы брошюрада сөз етілмегенімен, атальмыш елдермен бүгіндегі және келешектегі ынтымақтастық Евроатлантикалық Серіктестік шенберінде түзілген көптеген іс-шара мен механизмдердің іргетасын қалайды.

Мазмұны

ӘРІПТЕСТІК АРҚЫЛЫ

4
Серіктестіктің
пайда болуы
және дамуы

8
Маңызды
механизмдер

14
Қауіпсіздік
жөніндегі
диалог және
ынтымақтастық

18
НАТО және
Серіктес
мемлекеттер
Картасы

Ескерту: Осы баспада бұрынғы Македония Югослав Республикасына (*) жүлдышшасымен белгіленген сілтемелер келесі түсініктемеге сілтеме жасайды: *Түркия Македония Республикасын оның өзінің конституциялық атауымен таниды.*

Фотосуреттер тізімі: Барлық фотосуреттер өзгелері көрсетілмеген жағдайда НАТО © табылады.

ҚАУІПСІЗДІК

20 __
Бейбітшілікті
қолдау
операциялары

24 __
Қорғанысты
кайта күру

29 __
Апаттардың
алдын алу және
салдарындағы
әрекеттер

33 __
Қауіпсіздік,
ғылым және
қоршаған орта

36 __ Назар Евроатлантикалық қауіпсіздік мәдениеті

Серіктестіктің пайда болуы және дамуы

1989 жылдың Қарашасы Қыргызбақ Соғыстың аяқталуының дабылы болып табылған Берлин Қабырғасының құлауының күесі болды. Қысқа ғана уақыт аралығында Орталық және Шығыс Европада орын алған өзгерістердің қарқыны НАТО тың және әр алуан қауіпсіздік мәселелерімен бетпе-бет үшінрасуға мәжбүрледі. Бұрын-соңды болмаған елеулі саяси өзгерістер Европадағы қауіпсіздікті күшейтудің зор мүмкіндіктеріне жол ашты, бірақ сөзсіз жаңа күмәнданулар мен тұрақсыздық ықтималдығын тудырды.

Қыргызбақ Соғыстағы бәсекелестіктен кейін Европаның қауіпсіздік істерін жаңа, барынша оң сипаттағы жолға қоюдың қолайлы мүмкіншіліктеріне қауышу үшін не істелінүй керек еді? Европа, Шығыс және Батыс елдерінің арасындағы қатынастардың бірқалыптығын сақтап тұру үшін қандай шараптар қабылдануы керек еді? Орталық және Шығыс Европа елдеріне өздерінің жаңадан алған тәуелсіздіктерін нығайту және өздерінің өз аумағында және дүние жүзінде

көп ұлттық қауіпсіздік істеріне қатысты барынша демократиялық елдер түрінде әрекет етудегі амбицияларын жүзеге асырулары үшін қандай көмек көрсету керек?

Одақтасқан жетекшілер өздерінің 1990 жылдың Шілдесіндегі Лондондағы саммит барысындағы кездесулеріне жауап ретінде бұрыннан Шығыс-Батыс болып бөліну үстінен «достық қолын» созып, және Орталық және Шығыс Европадағы барлық елдермен жаңа ынтымақтастық қатынастарын ұсынды. Жайт 1991 жылдың Желтоқсанында Солтүстік Атлантикалық ынтымақтастық кеңесі (САҚК), ортақ істерін талқылау үшін НАТО мен оның жаңа Серіктес мелекеттерінің басын қосқан форумды құрға бағытталған болатын. (Бұл САҚК бірінши кездесуінің өзі Европадағы өзгерістерге аяқ басу барысындағы дәлелденген тарихи оқиға болды: нәтижесінде коммюнике бойынша келісімге келіп, Кеңестердің елшісі кездесу барысында Кеңестердің тарағанын және қазіргі мезетте тек Ресей Федерациясын танытып отырғанын жариялады.)

> Қыргызбақ Соғыстың аяқталуы қауіпсіздікті жетілдіру мен ынтымақтастықты дамытудың жаңа мүмкіншіліктерін ашты.

«Бұл Серіктестік Евроатлантикалық аймақтағы тұрақтылық пен қауіпсіздікке тек ынтымақтастық пен ортақ қызмет арқылы ғана жетуге болады деген сенімді білдіру үшін құрылған. Негіз құруышы бостандықтарды және адам құқытарын қорғау және жүзеге асыру және бостандықты, әділетті және бейбітшілікті демократия арқылы қорғау Серіктестіктің негізін құруышы құндылықтар болып табылады.»

(Бейбітшілік үшін Серіктестік:
Негізdemелік Құжат. – Брюссель
Саммиті, 1994 жылдың 10 Қаңтары)

Бұл ғаламат өзгерістерге қатысты 1991 жылдың қарашасында қауіпсіздікке кең тұрғыда қарауға негізделген Одақтың жаңа стратегиялық концепциясы түзілді. Одақтың мақсаттарына саяси көзқарас тұрғысынан жетудің ынғайлы жағдайлары бұрынғыларға қарағанда күштей түсті. Қорғаныс саласының бағыт-бағдары өзгеріссіз қалғанымен, ендігі ретте Евроатлантика аймағындағы тұрақтылық және қауіпсіздікті жақсартудың амалы болып табылатын экономикалық, әлеуметтік және қоршаған орта бойынша мәселелерге көбірек ықылас бөлуге жағдай туды. Диалог және ынтымақтастық Одаққа қаратылған талаптарды басқару үшін қажетті негізгі әдістің құрам бөліктері болды. Қыргызбай Соғыс аяқталғаннан кейін сол кезде негізгі мақсаттар деп түсініспеушіліктерден туындаған қайшылықтарды азайту және Одақастардың қауіпсіздігіне өсер етуші тоқырауды басқаруды құру және жақсарту; барлық Европа елдерінің арасындағы өзара түсіністікті және ортақ қауіпсіздік мәселелері бойынша келісімге келудегі нақты серіктестікке жетудің қолайлы жағдайларын көнектіү мәселелерін айтуда болады.

Қыргызбақ Соғыс аяқтала салысымен келген кезеңде САҚҚ кеңестері басты назарын Ресейлік әскерлерді Балтық Елдерінен алып шығу сияқты Қыргызбақ Соғыстан қалған істерге адарды. Саяси ынтымақтастық қауіпсіздік пен қорғаныс саласына да байланысты мәселелерге негізделген. САҚҚ көптеген салаларда жол салушы болды. Қайткенмен де, ол бар назарын жан жақты, саяси диалогқа аударып, әр әріптестің жеке түрде НАТО ынтымақтастық қатынасқа түсүін дамыту мүмкіндіктерін кажет етті.

Ол 1994 жылы Бейбітшілік үшін Серіктестіктің (БұC), ынтымақтасу процесіндегі елеулі алдыға үмтүлұс болып табылатын НАТО мен жеке Серіктес ел арасындағы екі жақты іс жүзіндегі ынтымақтасудың басты бағдарламасы жүзеге асырылғаннан кейін өзгерді. Сонымен, 1997 жылы Евроатлантикалық Серіктестік Кеңесі (EACK) САҚҚ орнын басу және жетілдірілген және барынша белсенді Серіктестікті дамытудың жолдарын, орнату мақсатымен құрылды.

Көп үлттық деңгейдегі ынтымақтастық пен әріптестік болмысы кезеңдік кеңес берулерден және Евроатлантикалық аймақта ашықтық пен өзара сенімділікті құру үшін туындаған ынтымақтастық қызметінен тұрады. Екі жақты деңгейде ол өздерінің жеке жағдайлры мен талаптарына сәйкес бапталған жеке Серіктес мемлекеттер мен НАТО арасындағы іс жүзінде жұмыс істейтін қатынастарды дамытуға үндейді.

Әріптестік процессине құрамына кіретін бұрын қарсылас одақтардың мүшелері ретінде бір біріне бәсеке болған немесе ұзаққа созылған аумақтық, жер үшін, саяси, этникалық немесе діни қайшылықтары болған барлық елдердің арасында диалог пен өзара түсіністік құру жатады. Жалпы қауіпсіздік мәселелері бойынша жалпы шешімдер табуға бағытталған бірлескен қызмет өткен қателесулерді женуге және ынтымақтасу нәтижесінде екі жақтың да табатын пайдасы жөнінде айқын түсінігін құруға жетеленуі тиіс.

Әріптестік процессинің басталғанын бері елеулі жетістіктерге қол жетті, соның ішінде қайтпас түрде Орталық және Шығыс Европада және бұрынғы Кеңес Одағында орын алғатын саяси, экономикалық және әлеуметтік өзгерістерге әкеп соғуы мүмкін женілістер мен қыншылықтар болса да. ЕАСК және БұС бағдарламасы НАТО және оның Серіктес мелекеттерінің өздері қолданған әріптестік шараларына негізделген қауіпсіздіктері ынтымақтасуға жету үшін жүзеге асырған аяқ басулары ретінде әрдайым өзінің қарқынын дамытуда. НАТО жылдар бойы қауіпсіз ортаны құрудың мәселелерін шешумен түрленіп отыргандай, Әріптестік дамыды. Өзінің қарқыны мен одақ үшін маңызын сақтап қалу үшін Әріптестікten қызметі мен механизмдері НАТО жаңа басым мақсаттарын қабылдауға бапталуы тиіс («Маңызды механизмдер» тарауын қараңыз).

Тепе тең түрде Әріптестік түрлі Серіктес мелекеттердің үмтүлыштарын қабылдау және олар үшін еліктіруші ұсыныстарын сақтап қалу үшін тереңдеп, кеңеңе түсіуі тиіс. НАТО кеңейтілуінің екі кезеңі Одақтастар мен Әріптестер арасындағы теңгерімді өзгертті (жәшикти қараңыз). Мысалы, 2004 жылдың Наурызында Әріптестерге қарағанда Одақтастар саны басым болып, Әріптестер алуан түрлі топтарда қалып отырды. Олардың

ішіне әлі күнге дейін өздерінің тарихи мұрасымен келісімге келіп отырған Балқан елдері, стратегиялық тұрғыдан маңызды, бірақ шала дамыған Кавказ және Орталық Азия елдері және Батыс европаның бейтарап мемлекеттері. Біреулері өздерінің қорғанысы мен қуатын дамытып жатқанда, басқалары НАТО жетекшілік ететін операцияларға елеулі құштерін үлес ретінде қосуға жарамды және Серіктес мүше-елдерге түрлі салаларда кеңес беруін, жаттықтыруын және қолдау көрсетуін ұсынуда.

Бұгінгі күні 20 Серіктес, 26 Одақтаспен кеңесу және қорғаныс пен қауіпсіздіктің алуан түрлі жайттарын жалпылауда ынтымақтасуды дамыту үшін ЕАСК кезеңді түрде пайдалануда. Олардың қарулы құштері жиі бірлесе отырып жаттығып, өзара әрекеттеседі; олардың сарбаздары НАТО жетекшілік ететін бейбітшілікті сақтау операцияларында бірлесе отырып тізе қосуда; және Одақтастар және Әріптестер лаңқестікпен күресуде бірлесе отырып жұмыс істеуде. Қыргиқабақ Соғыс барысында ешкім де Евроатлантикалық стратегиялық ортадағы осындай драмаға толы дамуды болжай алмаған.

НАТО серіктестігі саясатының бастапқы мақсаты болып арадағы бөгеттерді бұзып, диалог және ынтымақтастық арқылы қауіпсіздік орнату болатын. Бұгінгі күні мақсаттар бұрынғыдан гөрі амбициялы, Серіктес мемлекеттер және НАТО 21 ғасырдың қауіпсіздік мәселелерін, соның ішінде лаңқестікпен, жалпы жою қару түрлерінің тарауы, тоқырау мемлекеттемен байланыстыларын шешуде мүдделі.

ОДАҚТАСТАР МЕН ӘРІПТЕСТЕР

Бірнеше жылдан кейін, 30 мемлекет – Албания, Армения, Австрия, Әзірбайжан, Беларусь, Болгария, Хорватия, Чех Республикасы, Эстония, Финляндия, Грузия, Венгрия, Ирландия, Қазақстан, Қыргыз Республикасы, Латвия, Литва, Молдова, Польша, Румыния, Ресей, Словакия, Словения, Швеция, Швейцария, бұрынғы Македония Югослав Республикасы*, Тәжікстан, Түркменстан, Украина және Өзбекстан Серіктестікке бірікті.

Ерекше қатынастар Ресеймен және украинамен 1997 жылдан бастап НАТО-Ресей Негізқалауышы Акті, Ынтымақтастық және Қауіпсіздік жөніндегі Негізқалауышы Актіне және НАТО-Украина Ерекше Серіктестік жөніндегі Жарғысына қол койылумен жүзеге асырылды. Ресеймен қатынастар 2002 жылы Одақтастар мен Ресей тен негізде кездескен НАТО-Ресей Кеңесін құрумен күштейтілді. НАТО және Украина қатынастарын реңдету мен кеңеүтү бағытында 2002 жылы Украинаның Евроатлантикалық Қауіпсіздік құрылымына толығымен ену жолында жүзеге асрган қайта құру шарапарына қолдау көрсететін НАТО-Украина Іс-Қимыл Жоспарын қабылдаумен жасалған аяқ басу болды.

Он Серіктес мемлекет Ожақтас болды. Чех Республикасы, Венгрия, және Польша Одаққа 1999 жылы кіріп, сонынан 2004 жылы оларға Болгария, Эстония, Латвия, Литва, Румыния, Словакия және Словения ерді. Үш үміткер мемлекет өздерін болашақта мүшелікке дайындау барысында, атт айтқанда Албания, Хорватия және бұрынғы Македония Югослав Республикасы*.

Босния мен Герцеговина және Сербия мен Черногория да Бейбітшілік үшін Серіктестік пен Евроатлантикалық Серіктестік Кеңесіне қосылуға үмітте. НАТО олардың ұмтылыстарын қодайды, бірақ алдымен орындалулаты тиіс талаптар қояды. Олырдың қатарына Югословия жөніндегі Халықаралық Қылмыстық Трибуналмен, атап айтқанда Радован Караджич пен Ратко Младичті, әскери қылмыстардағы баріне танмал құдіктілерді қолға түсіруде барынша ынтымақтасу жатады. Сол арада, НАТО ендігі Босния мен Герцеговинадағы корғанысты қайта құруға қолдау көрсетуде. Оған қоса, шектелген қауіпсіздік саласындағы Сербиямен және Черногориямен ынтымақтастық, соның ішінде офицерлер мен азаматтардың Одақпен, тоқырауды басқару мәселелерімен, бейбітшілікті қолдау операцияларымен және азаматтық-әскери ынтымақтасумен жақын танысу максатымен, НАТО реттеуіндегі курстарға қатысу.

Маңызды механизмдер

НАТО өзінің Серіктестерімен кезеңді түрде Серіктестермен қарым-қатынас орнатудың жалпы саяси негізін қамтамасыз ететін Евроатлантикалық Серіктестік Кеңесі (EACK) арқылы кеңесіп отырады. Оған қоса, әр Серіктес Одақпен барысында әр Әріптес өзінің жеке ынтымақтасу шарттарын таңдай алғатын іс жүзіндегі әрекет бағдарламасы болып табылатын Бейбітшілік үшін Серіктестік (БұC) арқылы өзінің жеке қатынастарын құрай алады. Серіктестікің осы екі маңызды механизмі Евроатлантикалық қауіпсіздік құрылымының өзекті қазығы болып табылады.

Одақтастар мен Серіктестер Қосымша түрдегі тереңдептілген ынтымақтастық үшін жасалған адымдар болып Мадридтегі (1997), Вашингтондағы (1999), Прагадағы (2002) және Ыстанбұлда (2004) өткен нәтижелі саммит кездесулері табылады. Бұл бастаулар ынтымақтастық негізінде жатқан ортақ құндылықтар мен қағидаларға негізделген және Серіктестікің негізгі мақсаттарына: күшеуіге және бейбітшілік пен тұрақтылықты Евроатлантикалық аймаққа және одан тыс жөрлөрге таратуға үмтүлудың үзақ мерзімді міддемелерін сипаттайды.

ӘРІПТЕСТЕГІ МЕЖЕЛЕР

- 1991** Солтүстік Атлантикалық Қарым-Қатынас Кеңесінің бірінші кездесуі
- 1994** Бейбітшілік үшін Серіктестікің (БұC) басталуы; Әріптестердің НАТО миссиялары құрылды; НАТО Біріккен Қарулы күштерінің Еуропадағы штаб-квартирасында (ЕОҚБШ) Серіктестікі үйлестіру тобы құрылды
- 1995** ЕОҚБШ Халықаралық үйлестіру оргалығы құрылды
- 1996** Серіктес мемлекеттер Босниялық бейбітшілік жөніндегі келісімді жүзеге асыру үшін НАТО жетекшілігіндегі қарулы күштерін құрды
- 1997** Евроатлантикалық Серіктестік Кеңестің (EACK) Синтрада, Португалиядағы бірінші кездесуі; Одан кейінгі НАТО мен EACK Мадрид, Испаниядағы саммиттік кездесуі БұC ролін кеңейтті
- 1998** Евроатлантикалық Апартармен Күресу Бойынша Үйлестіру Орталығы мен Апартармен Күресу Бойынша Үйлестіру Бөлімшесінің құрылуы
- 1999** Үш Әріптес – Чех Республикасы, Венгрия және Польша – НАТО кірді; Диалог және ынтымақтастық Одақтың Стратегиялық Тұжырымдамасына негіз құруышы қауіпсіздік жұмысының бөлігі ретінде қабылданды;

- Вашингтон Саммитінде БұC одан әрі кеңейту және оның операциялық ролін күшейту келісілді; Серіктес мемлекеттер әскерлерін НАТО жетекшілігіндегі Косово Қарулы Күштерінің бөлігі ретінде қосты
- 2001** 12 Қыркүйек, EACK Құрама Штаттарына жасалған ланкестік шабуылды айыптау мен ланкестікті жазалау үшін күресу үшін ант беру мақсатымен кездесті
- 2002** Жан жақты шолу Прага Саммитінде EACK және БұC күшетуге жетеледі; Ланкестікке қарсы күрес жөніндегі серіктестікің іс-қимыл жоспары жүзеге асырыла бастады
- 2003** Әріптестер Ауғанстандағы НАТО басқаратын Халықаралық Қауіпсіздікі Қамтамасыз ету Қүштерінен әскерлерін қосты
- 2004** Жеті әріптес – Болгария, Эстония, Латвия, Литва, Румыния, Словакия және Словения – НАТО кірді; Ыстанбұл Саммитінде Әріптестікі күшетудің қосымша аяқ басулары жасалды; Қорғаныс Мекемелерін құрудың Серіктестікің Іс-Қимыл Жоспары жүзеге асырыла бастады

Евроатлантикалық Серіктестік Кеңесі

Евроатлантикалық Серіктестік Кеңесі кезеңді түрде саясатпен және қауіпсіздікпен байланысты диалогтар мен кеңес алулардың жан жақты форумына НАТО мүшелері мен Әріптестерді, осы мезетте барлығы 46 мемлекеттің басын қости. Оған қоса ол НАТО және Бейбітшілік үшін Серіктестікке қатысатын елдердің арасындағы жеке еki жақты қатынастар орнатудың саяси негіз құруышы ретінде қызмет етеді.

1997 жылғы ЕАСК құру шешімі Солтүстік Атлантикалық Қарым-Қатынас Кеңесінің жетістіктерін барынша жетілдірілген және белсенді серіктестік үшін қауіпсіздік форумын құру үшін әрі қарай жылжыту ниетінің көрінісі болып табылады. Жаңа форум барған сайын жетілдіріле түсетін қатынастарды Серіктестермен БүС бағдарламасы бойынша дамытылуы тиіс және 1996 жылы Одақтастар жағында қызмет үшін 14 Серіктес мемлекеттің әскерлерін тізген Босния мен Герцеговинадағы бейбітшілікті сақтау операциясының контекстінде сәйкестендіруді реттеді. Бұл қосымша адымдар Бейбітшілік үшін Серіктестікің ролін Серіктес мелекеттердің шешімдер қабылдаудағы қынышылықтарды және жоспарлаудың Әріптестік қызметінің саласын кеңейту жолымен женілдету арқылы жетілдірумен қатар жүзеге асырылған. Оған қоса ЕАСК құрылуы бастапқыда бұрынғы Варшава Пактіне кіретін мемлекеттермен айналысатын Серіктестікің құрылымын бейтарап Шығыс Европа елдерін де қосудың мүмкіншілігін ашты.

ЕАСК ағымды саясатпен және қауіпсіздікпен байланысты қысқа мерзімді кеңес берулеріне қосымша түрде ұзақ мерзімді кеңес берулер мен ынтымақтастық аймақтардың кең ауқымына орын алды. Бұның құрамына кіретіндер (бірақ бұлармен шектелмейді): дағдарыстық басқару және бейбітшілікті сақтау операциялары, аймақтық мәселелер; қаруды бақылаумен және жалпы жою қаруының тарауына байланысты мәселелер; халықаралық лаңкестік; жоспарлау, бюджеттеу, саясат және стратегия сияқты қорғаныс мәселелері; азаматтық төтенше жағдайлардағы жоспарлау және апартардың алдын алу; қарулы күштердің ынтымақтастығы; ядролық қауіпсіздік; әуе қозғалысының азаммattyқ-әскери реттеуін басқару; және ғылыми ынтымақтастық.

> НАТО Бас Хатшысының төрағалығымен Евроатлантикалық Серіктестік Кеңесінің отырысы.

ЕАСК өзінің үкімінде талқыланатын нысандарға байланысты болатын, барлық Одақтастар мен Серіктестердің немесе шагын, бірақ қорытынды емес жұмыс топтарының бас қосуының мүмкіндігін беретін мүмкіншіліктердің кең ауқымына ие. Бұл ілімділік оның сәттілігінің негізі болып табылады.

Көптеген Серіктес мемлекеттердің НАТО Брюссельдегі штаб-квартирасында кезеңді байланысты женілдететін және кез-келген қажет еткен мезетте кеңес алу мүмкіндігін беретін дипломатиялық миссиялары құрылған. ЕАСК кездесулері ай сайын елшілер деңгейінде, жыл сайын сыртқы істер және қорғаныс министрлері мен қорғаныс басшыларының деңгейінде және кейде саммит деңгейінде де өтіп отыр. 2005 жылға келетін болсақ, жаңа жоғары дәрежелі ЕАСК Қауіпсіздік Форумы жыл сайын НАТО және Серіктес елдер маңызды қауіпсіздік мәселелерін және оларды шешудің ең дұрыс жолдарын қалай табу керектігін талқылау үшін өткізіліп отырады.

Бейбітшілік үшін Серіктестік

Іс жүзіндегі ынтымақтастық және Одақ өзің қолдан отырған демократиялық қағидаларға негізделген, Бейбітшілік үшін Серіктестіктің мақсаты болып тұрақтылықты арттыру, бейбітшілкке тәнген қауіпті азайту және жеке Серіктес мемлекеттер мен НАТО арасындағы Серіктес мемлекеттер арасындағы күшайтілген қауіпсіздік қатынастарын құру.

БұС бағдарламасының болмысы болып әр жеке Серіктес мемлекет мен НАТО арасында жеке бас қажеттіліктеріне бапталған және бірлесе отырып әр қатысуышы үкіметпен таңдалған деңгеймен және жолмен жүзеге асырылған әріптестікті жеке түрде құру табылады. Бейбітшілік үшін Серіктестік арқылы жан жақты құралдар жинағы БұС міндеттері мен мақсаттарын қолдау үшін және ойларды іс жүзіне жүзеге асыру үшін орындалды. Жоғарыда сипатталған жүзеге асырылған құралдар мен бастамалар екіжақты және көпжақты әрекеттердің негізгі құрылымын әзірлеп, Серіктестерге өздерінің НАТО қатынастарын қолдау үшін қажетті нәтижелі және ашық бағдарламаны әзірлеп берді.

> Хорватия Бейбітшілік үшін Серіктестік Негізdemelik Құжатына 2000 жылдың Мамырындағы қол қоюы.

Бейбітшілік үшін Серіктестіктің ресми негізі әр Серіктес мемлекеттің ерекше міндеттерін мазмұндайтын Негізdemelik Құжат болып табылады. Әр Әріптес демократиялық қоғамды қорғаудың ұзаққа созылған міндеттемелер жиынтығын орындаиды; халықаралық заңдардың қағидаларын сақтаудың; БҰҰ Жарғысы бойынша міндеттемелерді; Адам Құқықтарының Әлемдік декларациясын; Хельсинки Актін және халықаралық қарузыздану және қаруды бақылау жөніндегі шарттарды орындауды; қауіп тәндіруден немесе қарулы құштерін басқа мемлекетке қарсы пайдаланудан бас тартуды; қазіргі кездеі шекараларды құрметтеуді; және дауларды бейбіт жолмен шешуді. Оған қоса, ерекше міндеттемелер қарулы құштердің демократиялық жолмен бақылануын орнату үшін және бейбітшілікті қорғау және гуманитарлық операцияларды жүзеге асыру үшін НАТО бірлесе отырып әрекет етуге қажетті кеңістіктерді әзірлеу үшін ұлттық қорғанысты жоспарлау мен бюджеттеудің ашықтығын қамтамасыз етуге септігін тигізеді. Сонымен бірге, Негізdemelik Құжатқа Одақтастардың өздерінің аумақтық бірігіне, саяси төуелсіздігіне немесе қауіпсіздігіне тәнген тікелей қауіпті түсінетін кез келген Серіктес мемлекеттер алдындағы кеңес беру міндеттемесі де – мысал үшін, Албания және бұрынғы Македония Югослав Республикасы* Косоводары дағдарыс кезінде қолданған механизм кіреді.

Серіктес Мемлекеттер өздерінің амбициялары мен мүмкіншіліктеріне сәйкес қызметтерді таңдайды. Олар Одақтастарға Таныстыру Құжатында көрініс тапқан. Жеке Әріптестік Бағдарламасы НАТО мен әр Серіктес мемлекет арасында бірлесе отырып, әзірленіп, келістірілген. Сол екі жылдық бағдарлама әр елдің ерекше мұдделері мен қажеттіліктеріне сәйкес қызметтердің жан жақты мәзір бойынша рәсімделген. Ынтымақтасудың басты назары ішінара түрде қорғаныспен байланысты жұмыстарға, қорғанысты қайта құру және қорғанысты қайта құру салдарына жетекшілік етуге қойылған, бірақ іс жүзінде НАТО қызметінің әр саласына, соның ішінде қорғанысты жоспарлауға және оның саясатына, азаматтық-әскери қатынастарға, оқыту мен жаттықтыруға, әуе қорғанысына, коммуникацилық және ақпараттық жүйелерге, күйзелістердегі басқаруға және азаматтық төтенше жағдайлардағы жоспарлауға қатысты.

Маңызды бастамалар 1999 жылдың сәуіріндегі Вашингтон Саммитінде Бейбітшілік үшін Серіктестікің оралымдық назар аударуы мен Серіктес мемлекеттердің БұС шешім қабылдау және жоспарлау ісіне қатысуын арттыру үшін іске қосылды. Оның ішіне Оперативтік Мүмкіндіктер Тұжырымдамасы мен Саяси-әскери негізdemелерді мазмұндау жатады. Оған қоса, Серіктес мемлекеттердің оперативтік мүмкіндіктерін олардың қарулы күштерін жаттықтыру мен үйрету арқылы күштегі қолдау көрсету үшін Әскери және жалпы білімді жоғарылату бағдарламасы іске қосылды.

Оперативтік мүмкіндіктер тұжырымдамасы Одақ пен Серіктес қарулы күштердің НАТО жетекшілігіндегі БұС операцияларына бірлесе отырып қатысуын жетілдіру үшін өзірленген. Мақсаты болып болашақтағы НАТО жетекшілігіндегі БұС операцияларын күштейтіп, қолдау көрсету барысында бапталған қарулы күштерді бірлестіргедегі икемділікті арттыру табылады. Механизмнің басты назары сондай операциялар барысындағы ықтимал күштер мен қуатқа аударылған. Бейбіт кезеңдегі жұмыс тәртібіндегі қарым-қатынастар Әріптестер мен Одақ штаб-квартиralары мен қызметкерлерінің арасында және Одақтасқан және Серіктестер құрылымдарының арасында жүзеге асырылады, қарулы күштердің НАТО жетекшілігіндегі қарулы күштер құрамында біріктіруді женілдетеді. Ыстамбұл Саммиті барысында іске қосушы Жұмысты Жақарту тұжырымдамасының бөлігі ретінде өзара ынтымақтасу мүмкіндіктерінің стандарттары мен соған байланысты тұжырымдамалар НАТО сәйкес механизмдерімен үйлесітірледі деп келісілген.

Саяси-әскери негізdemелер Серіктестердің саяси кеңесулер мен шешімдер қабылдауға, операциялық жоспарлау мен басқарулық реттеуге қатысадың қағидаларын, модальдігін және өзгедей нұсқауларын мазмұндайды. Ыстамбұлда Серіктестердің шешімдерді қалыптастыруға басынан бастап қатысу қажеттілігі атап етілді. Осы Негізdemелік құжат шарты болып НАТО жетекшілігіндегі барлық операциялардың Серіктестермен бірлесе отырып жүзеге асырылуы табылады және және соған қоса ол жаттығулар және Бейбітшілік үшін серіктестіктің сенім қоры сияқты НАТО өзгедей қызметіне Серіктестердің үлестерінің негізгі нұсқауы ретінде қолданылады.

Серіктес мемлекеттерді Серіктестіктің, БұС Қызметтік Элементтерінің Серіктес мемлекеттердің қызметкерлерінің күшімен жүзеге асырылатын, НАТО бірнеше штаб-квартиralарындағы құнделікті жұмысы барысында біріктіру дұрысырақ болады. Бельгияның Монс қаласында орналасқан НАТО Тікелей басшылығының Серіктестік үйлестіру тобы БұС оқытылуы мен жаттығуларына қолдау көрсетеді. Оған қоса, Халықаралық үйлестіру орталығы НАТО жетекшілігіндегі бейбітшілікті қорғау операцияларына қолдау көрсетуші НАТО кірмейтін мемлекеттердің әскерлері үшін нұсқама беру және жоспарлау қызметтерін жүзеге асырады (23 б. қараныз).

Серіктестердің қарулы күштері бейбітшілікті қорғау операцияларында НАТО әскерлерімен барынша түрде жарамдығына көз жеткізу үшін өзара ынтымақтасық пен жарамдылық жөніндегі нұсқама БұС Жоспарлау және талдау процесіне (ЖЖТП) сәйкес өзірленген. Бұл процесс Серіктес мемлекеттердің Балқандар мен Ауғанстандағы НАТО жетекшілігіндегі бейбітшілікті қорғау операцияларында барынша тығыз ынтымақтасуына елеулі үлес қосады. ЖЖТП механизмының моделі НАТО өзіндік қарулы күштерін жоспарлау жүйесінің негізінде құрылған және Әріптестерге ерікті негізде ұсынылған. Жоспарлау нысандары немесе Серіктестік мақсаттары өр қатысуышы мемлекетпен келістірілген, ал жан-жақты шолулар даму өлшемі болып табылады. Бірнеше жылдан кейін ЖЖТП талаптары Одақтардың өздері үшін анықтаған мүмкіндіктердің жетілдіруін талап ететін және солармен байланысты кешенге айналуы тиіс. Оған қоса ЖЖТП Әріптестермен тиімді, ықтимал және негізdemелі қарулы күштерін жетілдіру және кең ауқымды қорғаныс қайта құрылуында жетістіктерге жету үшін қолданылады. Бұл механизм, мысал үшін, Украина қорғанысының жан-жақты қайта құрылуында негізгі роль атқарды (25 б. қараныз).

Серіктестердің бірқатар бастамалары Серіктестерге қорғанысты қайта құру салдарын, әсіресе жаяу әскерге қарсы құрылған миналарды және артық қару-жарақты қауіпсіз түрде жоюға қолдау көрсететін Бейбітшілік үшін Серіктестіктің сенім қорын (28 б. қараныз) басқаруға және қосымша түрде әскери қызметкерлерді жаттықтыру мен әскери базаларды конверсиялауға көмектеседі.

> Швейцариялық тікұшак
Приштина, Косово
үстімен ұшу барысында:
НАТО жетекшілігіндегі
операциядағы қолдаушы
ынтымақтастық
Серіктестіктің бас назарында.

Ынтымақтасуды терендету

2002 жылдың қарашасындағы Прагадағы Саммитте НАТО мен Серіктес мемлекеттер арасындағы ынтымақтасуды терендету үшін бірнеше қосымша қадам жасалды. ЕАСК және Бейбітшілік үшін Серіктестіктің жан жақты шолуы Әріптестермен саяси диалогты қүшейтіп, олардың өздері қатысатын қызметтерді жоспарлауға, басқаруға және бақылауға тартылуын көнектік түсінады.

Жаңа ынтымақтастық механизмі, Серіктестіктің Іс-Қымыл Жоспары Прагада тапсырылды. Алдымен Ланкестікке қарсы қарес жөніндегі серіктестіктің іс-қымыл жоспары жетілдірілуі тиіс (15 б. қараңыз). Өзге жаңа бастама - ол қызмет мәзіріне қарағанда Одаққа өзінің қолдауын жергілікті қайта құруларына, атап айтқанда қауіпсіздік пен қорғаныс саласында көтеп қолдауды қажет ететін мүдделі Серіктес мемлекеттер үшін олардың қажеттіліктері мен жағдайларына сәйкес түрде баптау мүмкіндігін беретін Жеке Серіктестіктің Іс-Қымыл Жоспары (ЖСІЖ) (жәшікті қараңыз).

Прагада жеткен жетістік негізінде құрылған көптеген алға басулар 2004 жылдың маусымындағы Саммитте Евроатлантикалық Серіктестікті қүшейту мен әрі қарай тақырыпты негізгі мәселелерді шешу үшін және Әріптестердің қажеттіліктері мен мүмкіншіліктеріне кірісу үшін қабылданды.

Қорғаныс мекемесін құру жөніндегі серіктестіктің іс-қымыл жоспары Серіктестерді әсерлі және демократия үшін жауапты қорғаныс мекемелерін құруда демеп, қолдау үшін қабылданған (24 б. қараңыз).

Серіктестердің НАТО жетекшілігіндегі операцияларына қосқан үлестерін жақсартудың ынғайлы жағдайлары әскерлерін беретін мемлекеттердің ертерек кезеңде, шешімдер қабылдау процесіне қатысуы және саяси көнесперудің көбірек мүмкіншіліктерін қамтамасыз ету нәтижесінде үлғайтылатын болады. Қосымша түрде, Жұмысты Жақсарту тұжырымдамасы жетілдіріліп, Серіктестерге Одақ қарулы күштері мен мүмкіндіктерінің ұзақ мерзім барысында түрленуіне қолдау көрсету және бақылау үшін жарамды Одақтар қолбасшылығының түрленуінде танытылудың қолайлы жағдайлары туындастырылады. Ол НАТО және Серіктес мемлекеттердің қарулы күштері арасында НАТО өзінің жеке ролі мен мүмкіншіліктерін сақтай отырып, молырақ әскери өзара ынтымақтасуына және қорғаныстың қайта құрылудына септігін тигізеді.

Оған қоса, ерекше назарды стратегиялық тұрғыдан маңызды Кавказ (Армения, Әзәрбайжан және Грузия) және Орталық Азия (Қазақстан, Қырғыз Республикасы, Тәжікстан, Туркменстан және Өзбекстан) болып табылатын екі аймақтағы Әріптес мемлекеттермен айналысуга бөлу жөніндегі шешім қабылданған. НАТО қосалқы түрде байланыс офицерлері түрінде қызмет ететін екі аймақ үшін өкілді тағайындаған. Олардың қызметі Жеке Серіктестіктің Иc-Қимыл

Жоспарының маңызды жайттарын іске қосуда және сонымен қатар Қорғаныс мекемелерін құрудың Серіктестіктің Иc-Қимыл Жоспарына қажетті қолдау көрсету және кеңестермен қамтамасыз ету және ЖСКП механизмдеріне шоғырландырылған ынтымақтастық.

Қосымша ақпарат:
www.nato.int/Issues/eapc/index.html
www.nato.int/Issues/pfp/index.html

ЖЕКЕ СЕРІКТЕСТИКТІҢ ИC-ҚИМЫЛ ЖОСПАРЛАРЫ

2002 жылдың Қараашасында Прага Саммитінде қабылданған Жеке Серіктестіктің Иc-Қимыл Жоспары (ЖСІЖ) өздерінің НАТО қатынастарын терендетудің саяси ынтасы және мүмкіндіктері бар мемлекеттер үшін артық. Екі жылдық негізде өздері арқылы Әріптестер Одақпен қатынасқа түсетін барлық түрлі ынтымақтасу механизмдеріе біріктіру жоспары ретінде жасала отырып әзірленген ол, негізгі назарды олардың жергілікті қайта құру шараларына барынша әсерлі қолдау көрсетуіне жинақтайды.

ЖСІЖ жеке Әріптестердің ынтымақтасу мақсаттары мен басты міндеттерін айқын анықтауы тиіс және пайдаланылатын түрлі механизмдер нақты сол басты міндеттерге сәйкес келетіндігін қамтамасыз етуи тиіс. НАТО қайта құру мақсаттарына нақтыланған, ел бойынша ерекшеленген кеңес береді. Маңызды мәселелер бойынша қарқындастылған саяси диалог ЖСІЖ процессинің айнымас

бөлігі бола алады. Оған қоса, ЖСІЖ жеке Одақасынан және Әріптестермен жүзеге асырылатын екі жақты көмек беруді реттеуді, сонымен қатар өзге халықаралық мекемелермен жүзеге асырылатын шараларды реттеуді жеңілдетеді.

Қамтылатын мақсаттар саяси және қауіпсіздік мәселелерінің негізгі қатарына жататын мақсаттар; корғаныс, қауіпсіздік және әскери мәселелер; бұқаралық ақпарат; ғылым және қоршаған орта; азаматтық төтенше жағдайлардағы жоспарлау; және әкімшілікті, қорғаушы қауіпсіздік және корлар мәселелері.

2004 жылдың Қараашасында Грузия НАТО ЖСІЖ әзірлеген тұнғыш мемлекет болды. Әзіrbайжанмен және Өзбекстанмен жасалған ЖСІЖ қазіргі кезде әзірлену барысында. Оған қоса, Армения да сондай жоспарды әзірлеуге қызығушылық танытуда.

> Евроатлантикалық
Серіктестік
2004 жылдың
Маусымындағы
Ыстанбұл Саммитінде
қосымша түрде
куйшетілді.

Қауіпсіздік жөніндегі диалог және ынтымақтастық

Қауіпсіздік жағдайы дамуымен Евроатлантикалық Серіктестік те Одақтар мен Серіктестер үшін бірдей маңызды ерекше маңызға ие қауіпсіздік мәселелерінің жиынтығын шешуде дамиды. Пікірлердің әрдайым алмасып отыруы Одақтық және Серіктестердің бейбітшілік қорғаушылары бірлесе отырып тараған Балқандар мен Ауғанстандағы қауіпсіздік жағдайының дамуына да қатысты болды. Бастамалар ланкестікпен күрес және жаппай жою қару түрлерінің және атқыштық және женіл калибрлі қару түрлерінің таратылуы сияқты негізгі аймақтардағы іс жүзіндегі ынтымақтастықты және баға берумен алмасуды дамыту үшін қабылданды.

Көптеген қауіпсіздік мәселелері көршілес мемлекеттермен бірлесе отырып қанағаттандырлықтай түрде шешілді. Оған қоса, ЖЖТП және БұС бағдарламасы өздерінің барысында Серіктес мемлекеттер арасындағы аймақтық жіне аймақ ішіндегі деңгейлердегі, атап айтқанда Оңтүстік шығыс Европа, Кавказ және Орталық Азиядағы негізгі мәселелер бойынша ынтымақтастықты қамтамасыз ету және қолдау көрсету негізdemесін өзірледі.

Ланкестікпен күрес

Ланкестікпен күрес қазіргі кезде НАТО басты мақсаттарының бірі болып табылады. 2001 жылдың 11 қыркүйегіндегі Құрама Штаттарындағы шабуылдар НАТО алғаш рет 5 Тараяға (Одақтың құрылтай шартының ұжымдық қорғаныс жөніндегі тармағына) жүгінуіне әкеп соқты. Келесі күні өткен өте қысқа мәжіліс барысында кездесе отырып, НАТО және Серіктес мемлекеттердің елшілері шартсыз түрде шабуылдарды айыптағ, ланкестікке соққы беру күресінің барлық шараларын қабылдауды шешті.

«Біз бұндай варварлық акт нәтижесінде абыржудамыз және оны шартсыз түрде айыптаймыз. Ол акттер біздің құндылықтарымызға шабуылдау болып табылады. Біз зорлық жолына аяқ басқандардың бұл құндылықтарға қауіп төндіруіне қарап тұра алмаймыз. Біз ланкестікке қарсы қүрестің барлық шарасын қолдануға ант етеміз. Біз барлығымыз Серіктестік пен ынтымақтастық идеялдары жеңіске жетеді деген сенімізді сақтап қаламыз.»

(ЕАСК жолдауы, 2001 жылдың 12 Қыркүйегі)

Сол күні ЖЖТП мүшелерімен танытылған тізе қосу – Солтүстік Америка мен Европадан Орталық Азияға созылған – және соңынан лаңкестікке қарсы кампаниядағы көрініс тапқан ынтымақтастық НАТО Серіктестігінің нағызы Евроатлантикалық қауіпсіздік мәдениетінің қалай ұрық шашқанын көрсетті.

Күштерін лаңкестік қаупіне қарсы бірлестіре жұмылдыру жөніндегі ортақ шешім Прага Саммитіндегі Лаңкестікке қарсы қурес жөніндегі серіктестікің іс-қимыл жоспарын қабылдауда нақты көрініс тапты. Бұл Іс-Қымыл Жоспары ынтымақтасудың осы аумақтағы сараптаманы саяси кеңестер мен іс жүзіндегі шаралар арқылы тұтастаудың негізdemесін қамтамасыз етті. Ол шекаралық қауіпсіздік, лаңкестікпен байланысты оқыту және жаттығу сияқты салалардағы барлау ақпаратымен алмасу мен ынтымақтасуға және лаңкестік шабуылдарға қарсы қурес немесе сондай шабуылдар нәтижелері барысындағы әрекеттерді жүзеге асыру мүмкіндіктерін жетілдіруге жетеледі (32 б. қараныз). Оған қоса ол артылған қару жарақ пен иықтан атылатын зымырандар мен граната атқыштар сияқты атқыштық және жеңіл калибрлі қарудың физикалық қауіпсіздігі мен қауіпсіз түрде жойылуна көз жеткізу жұмыстарын жүзеге асырады.

Жабдықтардың таралуы

Жаппай жою қару түрлері

Жаппай жою қару түрлерінің (ЖЖК) таратылуын есепке алу 21 ғасырдағы қауіпсіздіктің негізгі мәселелерінің бірі болып табылады. НАТО мен Серіктестердің арасындағы диалог Одақтың қаруды таратпау жөніндегі шарттарының жетістікте жетуінде ерекше роль ойнауда. Сенім мен сену таратпау шараларының нәтижелі болулары үшін қажетті шарттар болып табылады және оларға тек ашықтық және айқындық арқылы жетуге болады.

Серіктестермен кеңесу арқылы Одақ қазіргі кездегі таратуға қатысты мәселелерді түсінү мен ақпарат алмасуды кеңейту жолдарын іздестіруде. Саяси және қорғаныс шаралырымен байланысты және сыртқы істер және қорғаныс министрлерінің қатысуымен болатын ондай кеңесулер өзара сенімділікті құруға пайдалы үлес қосады. Оған қоса, бірнеше Серіктес мемлекеттер ЖЖК байланысты құтпеген жағдайлар бойынша алғышарттардың мол тәжірибесіне ие және осы саладағы бірлескен шараларды қүшейтуге елеулі үлес қоса алады.

Бірнеше семинар мен практикум ерекше мәселелерді қарастырды. 2001 жылдың күздінде Құрама Штаттары мен өзгедей жерлерде орын алған тәжірибелі алдың алуда негізгі төтенше жағдайларда жоспарлау нұктелерін танытқан жан-жақты талқылауға салынған нысандарға «Түйнeme - зерттеу сабактары» енді. Өзге тақырып - өнеркәсіптің қоршаған ортаға тәндірген қаупі және өзгедей медициналық-операциялық мәселелері.

> Жаппай жою қаруының таратылуы 21 ғасырдағы қауіпсіздіктің маңызды мәселесі.

Биологиялық және химиялық қарумен байланыстырылатын ықтимал тәуекелдер жөніндегі ЕАСҚ практикумы Әріптестерге ақпарат алмасу және ақырындан жақсы тәжірибе жинау мүмкіндігін берді. ЖЖҚ заттарынан қорғау үшін өндірілген жаңа мүмкіндіктер мен жабдықтар жөніндегі зеттеулер мен жүзеге асырулар талқыланып, жалпы дайындықты жетілдірудің ең жақсы өдістерін түсінуді жөнілдettі.

НАТО және Серіктес мемлекеттердің қарузыздандыру жөніндегі сарапшылары ЖЖҚ таратылуының саяси және барлау ақпараттары бойынша жайттарды талқылаудың қолайлы мүмкіндігін алды. Кеңесулер кейбір таратылуудың негізгі бағыттарына назар аударып, құрамына ЕАСҚ кірмейтін мемлекеттердің (Қытай, Жапония, Израиль және Оңтүстік Корея сияқты) аймақтық көзқарастан жасаған танытулары енді. Серіктестердің экспортты бақылау және Біріккен Ұлттар Ұйымының Қауіпсіздік Кеңесінің 1540 Резолюциясы сияқты соңғы таратпау жөніндегі бастауларды жүзеге асыру жөніндегі алмасқан ақпараттары болды.

Одақ мүшелері оған қоса Серіктестерге химиялық, биологиялық, радиологиялық және ядролық (ХБРЯ) қорғаныстың ерекше саласындағы, атап айтқанда НАТО ХБРЯ Қорғаныс Батальонын құру мен кеңейтудегі қызметі жөніндегі ақпаратты таратты.

Миналар мен жеңіл калибрлі қаруға қарсы құрес

Арзан және ретсіз өскери қарудың таратылуынан туатын қауіп өсіп келе жатқан халықаралық мазасыздандының бас назарын аударуда. Қол жеткізуі онай және пайдалануы онай жеңіл калибрлі қару қарулы қақтығыстарды тудырып, созуга септігін тигізуде. Тым жіңі жағдайларда зорлықтың нысанасы мен құрбандарына бейбіт адамдар айналуда. Біріккен Ұлттарға және өзге көздерге сәйкес түрде 1990 жылдарының барысында болған терт миллион соғыспен байланысты өлімдердің 90 пайызы бейбіт адамдар болса, олардың 80 пайызын әйелдер мен балалар құрайды. Әлемдегі жарты миллиард атқыштық және жеңіл калибрлі қару – әр 12 адамның біреуінің үлесіне тиеді деп болжануда. Олар күн сайын болатын 1 000 өлім себебі болуда. Жаяу өскерге қарсы миналарға келетін болсақ, дүние жүзі бойынша жерге салынғандарының жалпы саны 100 миллионды құрайды деп болжануда. Орта есеппен, жерге көмілген миналар әр 22 минут сайын жарылып, жыл сайын 26 000 адамды өлтіреді немесе мүгедек қылады.

Ғаламдық, аймақтық және жергілікті деңгейлерде атқыштық каруын таратуды ұстап қалудың жан жақты бастамалары қозғалтылған және миналарға қатысты гуманитарлық шешімдерді қажет етеді. НАТО және Серіктес мемлекеттер Әріптестіктің саяси-өскери сараптамасын Евроатлантикалық аймақтағы сол мәселелердің иелеріне жеткізу жолымен бүл шаралардың толықтырылу жолдарын іздестіруде.

> Атқыш және жеңіл калибрлі қарулардың таратылуы өсіп келе жатқан халықаралық аландаушылықтың негізгі назарында.

ЕАСК сондай қарудың тасымалдануын, мысалы, ұлттық экспорттық бақылау және қарусыздандыру механизмі арқылы қалай ең жақсы түрде бақылауға болатыны жайлы ақпарат алмасу жөніндегі форумды қамтамасыз ету үшін Атқыштық қарулар, женіл калибрлі қарулар және миналармен күрес жөніндегі арнайы жұмыс тобын құрды. Оған қоса, БұС бағдарламасы қорларды басқару және сақтауды қауіпсіздендіру, артық қорларға үкімдік ету және жою, және оған қоса қаруды бейбітшілікті қорғау операцияларының барысында жинақтау және жоюға оқытуды жүзеге асыру мүмкіншіліктерін іздестіруде. Оған қоса, бапталған көмек жеке мемлекеттердің талабы бойынша көрсетіледі.

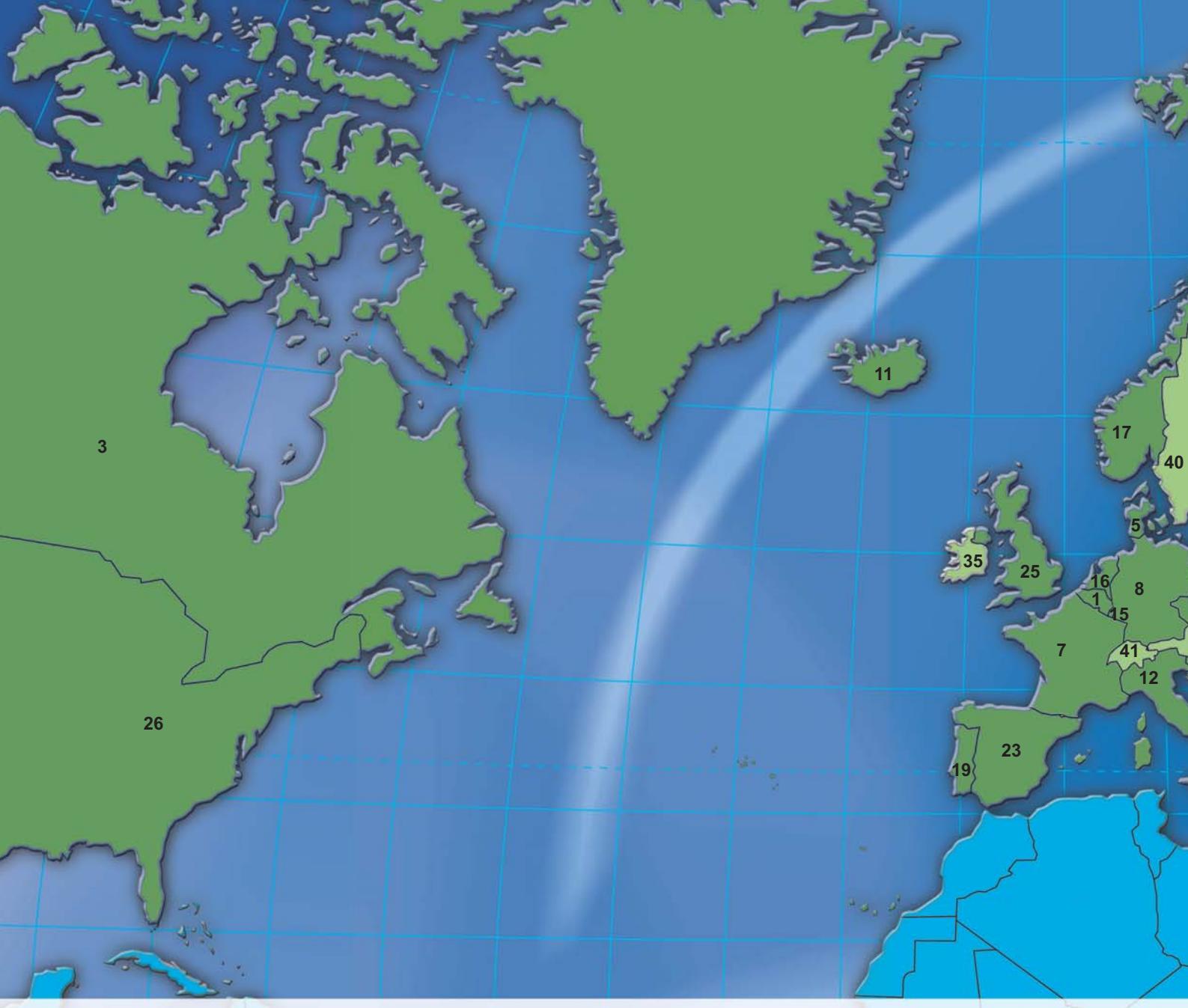
Жер миналарына қатысты мәселелер үксас жұмыс топтарында және БұС бағдарламасы арқылы шешіледі. Семинарлар мен практикумдар назарларын мәселеңің ерекше жайттарына бөледі. Сонымен қатар, Біріккен Ұлттар Ұйымының Минамен Күрес Қызметі далаларды миналардан тазарту гуманитарлық қызметінің мүмкіншілігіне жетекшілік ету барысында НАТО мен Әрептестердің Балқандар мен Ауғанстандағы бейбітшілікті қорғау операцияларына жұмылдырылған әскерлері әрдайым азamatтық ұйымдарға миналардан тазартудың гуманитарлық шараларына қолдау көрсетуде. Балқандарда 26 миллион шаршы метр миналардан тазартылды және Ауғанстанда ХҚҚК күштері Кабул Халықаралық Әуежайын және өздері қызмет ететін аумақтағы кез келген жерді миналардан тазартуда көмек көрсетті.

Бейбітшілік үшін серіктестіктің сенім корының механизмі (28 б. қараңыз) жаяу әскерге қарсы жер миналарын жоюға қолдау көрсету үшін донор мемлекеттердің 2000 арналық қорларынан құрылған. Екі миллионнан астам жаяу әскерге қарсы жер миналары 2004 жылдың желтоқсанына дейін жойылып, болашақты одан да көбі болжанып отыр. Сенім Қорының саясатының шектері артық қару-жарақтар мен атқыштық қару және женіл калибрлі қаруды жоюды қамту үшін кеңейтілген.

> НАТО мен Серіктес мемлекеттердің Бейбітшілік сақтаушылары жиі жағдайларда миналардан тазартудың гуманитарлық шараларына қолдау көрсетуде.

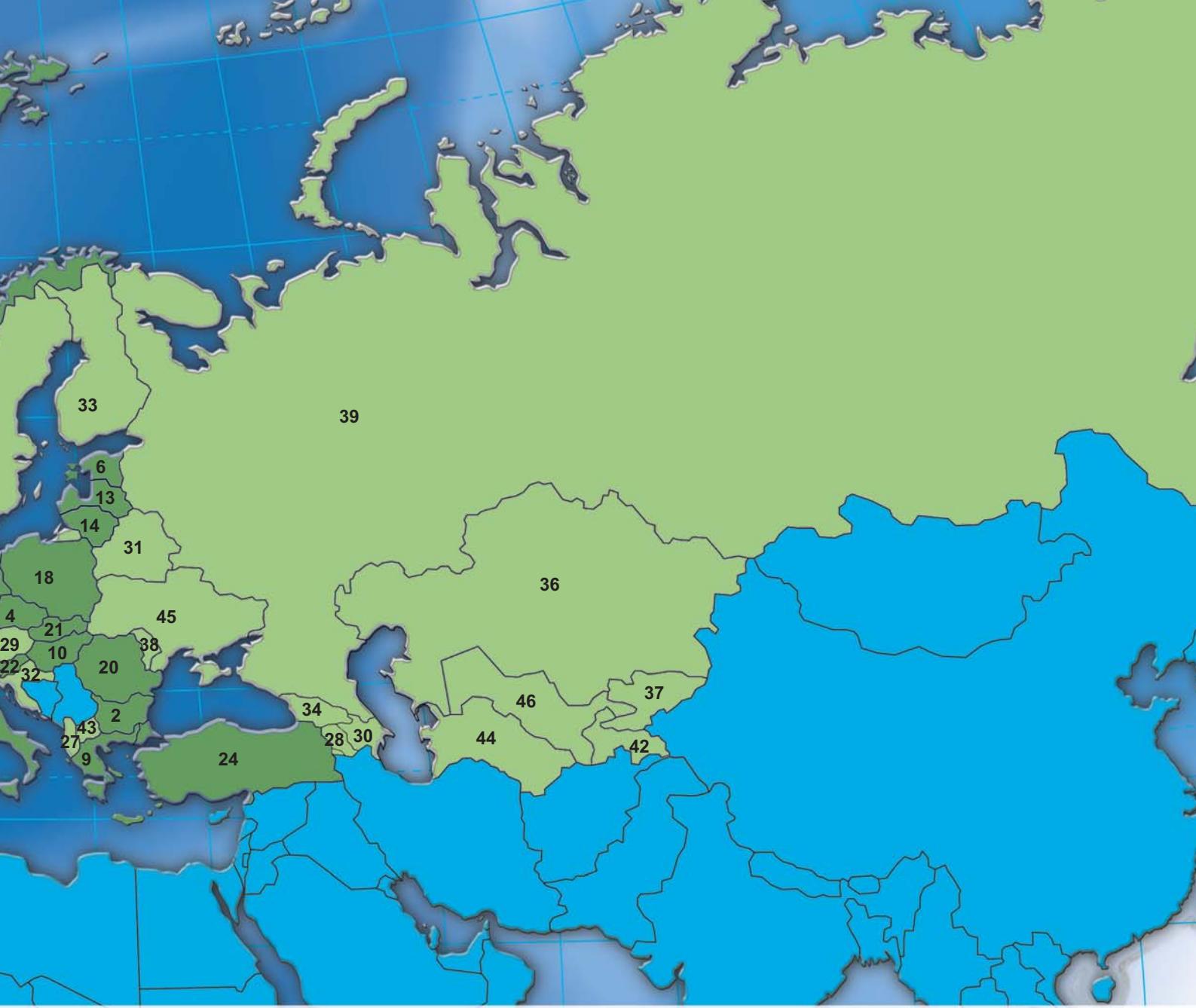
© SHAPE

■ НАТО МЕМЛЕКЕТТЕР

- Бельгия (1)
- Болгария (2)
- Канада (3)
- Чех Республикасы (4)
- Дания (5)
- Эстония (6)
- Франция (7)
- Германия (8)
- Греция (9)
- Венгрия (10)
- Исландия (11)
- Италия (12)
- Латвия (13)

- Литва (14)
- Люксембург (15)
- Нидерландтар (16)
- Норвегия (17)
- Польша (18)
- Португалия (19)
- Румыния (20)
- Словакия (21)
- Словения (22)
- Испания (23)
- Түркия (24)
- Біріккен Корольдік (25)
- Құрама Штаттар (26)

СЕРИКТЕС МЕМЛЕКЕТТЕР

- Албания (27)
- Армения (28)
- Австрия (29)
- Эзербайжан (30)
- Беларусь (31)
- Хорватия (32)
- Финляндия (33)
- Грузия (34)
- Ирландия (35)
- Қазақстан (36)

- Қыргыз Республикасы (37)
- Молдова (38)
- Ресей (39)
- Швеция (40)
- Швейцария (41)
- Тәжікстан (42)
- бýрынгы Македония Югослав Республикасы* (43)
- Түркменстан (44)
- Украина (45)
- Өзбекстан (46)

* Түркия Македония Республикасын оның өзінің конституциялық атауымен таниды

Бейбітшілікті қолдау операциялары

> Серікtes мемлекеттер Ауғанстандағы Қауіпсіздікті Қолдау Қарулы күштеріне елеулі үлес қосуда.

© Finnish Defence Forces

Серікtes мемлекеттер Балқандагы НАТО жетекшілігіндегі бейбітшілікті қолдау операцияларында айрықша роль атқарып, оған қоса қазіргі кезде олар НАТО Ауғанстандағы миссиясына маңызды үлес қосуда. Серікtes мемлекеттердің осы операцияларға қатысуы Евроатлантикалық аймақ пен одан тыс жерлердегі қауіпсіздікті күшайте түсude. Ол Серікtestердің қарулы күштеріне Одақтық қарулы күштермен тоқырау аймактарында тұрақтылықты қайта орнатуда бірлесе отырып жұмыс істеу тәжірибесін алу мүмкіндіктерін береді. Оған қоса ол Одақ мүшелеріне миссияның ұлғайтылуынан түсken ауыртпалығын женілдетуге көмектеседі. Сонымен бірге, Серікtestердің НАТО жетекшілігіндегі операцияларға қатысуы тоқырауларды басқару мен тұрақсыздықтың тарлының алдын алушағы кең ауқымды халықаралық келісуді баса көрсетеді.

Көптеген Серікtes мемлекеттердің сарбаздары НАТО толықтырмалары жағындағы жұмыстарға қатыса отырып, Одақтың кешенді және қыын жағдайларда қалай қызмет ететінін үйренеді. Бұл, өзге кез келген жеке жайтқа қарағанда көп дәрежеде Қыргызбақ Соғыс аяқталғанға дейін бөлінген континет бойында бір біріне қарсылас жауласуышы одақтар құрған қарулы күштер арасында қатынастар, сенімділік және түсінісушілік құруда зор маңызды болып табылады. Бұғынгі күні НАТО және Серікtes мемлекеттер 21 ғасыр мәселелерімен күрес даласында қарсы тұруда бірлесе отырып жұмыс істеуде.

Ауғанстан миссиясы

НАТО Ауғанстандағы Халықаралық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге жәрдемдесу жөніндегі күштеріне (ХҚЖК) 2003 жылдың тамызынан бастап жетекшілік етуде. БҰҰ мандаты берілген күштердің бұл миссиясы Ауған үкіметіне қос онжылдыққа созылған азаматтық соғыс нәтижесінде құлазыған ел ішінде бейбітшілік пен тұрақтылық орнату шараларын жүзеге асыруда және оны ланкестер базасы ретінде қайтадан пайдалануын болдырмауда қолдау көрсету болып табылады.

Мандатпен шектелген ХҚЖК операциясының аумағы болып бастапқыда Кабул және жаңындағы аумақтар болатын, бірақ кейіннен БҰҰ жаңа мандатымен астанадан тыс жерлерге дейін кеңейтілді. ХҚЖК болуы біртінде Жергілікті қайта құру топтарын (ЖҚТ) – орталық үкімет билігін кеңейту және дамыту мен қалпына келтіруді женілдету үшін ел ішінде жұмыс істейтін азаматтық және әскери қызметкерлерден құрылған топтарды құру арқылы елдің солтүстігіне дейін созылды. Қосымша түрдө Кабулдың батысында жатқан аумақтарға енүге дайындық 2004 жылдың күзінде жүзеге асырылды. Оған қоса, қосымша әскерлер сегіз аптаға дайындық және өткізілу барысында 2004 жылдың қазанында орын алған Президенттік сайлау процесіне қолдау көрсету үшін жұмылдырылды.

2004 жылдың қыркүйегінде он Серіктес мемлекет әскери полиция мен миналарды жоюшы командалар түріндегі құнды арнағы күштер ретінде ХҚЖК қатысты. Оған қоса, Орталық Азиядағы Серіктес мемлекеттер Ауғаныстанға дейін бірнеше серіктес мемлекетті басып өтуи тиіс ХҚЖК күштерінің жабдықтармен қамтамасыз етілуінде көп пайда келтірліді. Бейбітшілік үшін Серіктестік арқылы пайда болған қатынастар Одақтастардың жасаған сол мемлекеттер үстімен өту және қарулы күштер мен керек-жарақтарды солардың аумағына орналастыру жөніндегі екі жақты шарттарының негізінде жатыр. Мысалы, Германия мен Өзбекстан Кабул мен Ауғанстанның солтүстік аумақтарымен өзге көпірін орнатуды жөнілдету үшін Термездегі, Ауғаныстанмен шекарасының маңындағы әскери әуежайын пайдалану жөніндегі шарт жасасса; Нидерландтар мен Қырғыз Республикасының арасындағы шарт Даниялық F-16 әскери ұшақтарының Бишкектегі әуежайдан әрекет өту мүмкіндігін берді; және Франция Тәжікстанмен Душанбеде қамтамасыз өту орталығының қызмет өту мүмкіндігін берген шарт жасасты. Ауғанстанның этникалық түрліден алған түрлі құрылымының салдарынан бірнеше Орта Азиялық Әріптес те ХҚЖК мақсаттарына жетуде септігін тигізген жергілікті маңызға ие тұлғаларға әсер етті.

Серіктестердің НАТО әдеттегі периметрінен алыста қызмет еткен ХҚЖК берген көмектерінің типі Әріптестіктің Одақ үшін қандай маңызға еkenін көрсетуші себеп болып табылады.

Балқан операциялары

Одақтың Босния мен Герцеговинада бастаған алғашқы миссия басталғаннан бері Серіктес мемлекеттер Балқандардағы НАТО жетікшілігімен жүзеге асырылған бейбітшілікті қолдау операцияларының айныimas бөлігі болды. Бірнеше жылдан кейін Босния мен Герцеговинада НАТО жетікшілігімен жүзеге асырылған бейбітшілікті қолдау операцияларына қосықан әскерлердің 10 пайызы және Косово Қарулы күштерін (КҚҚ) құрған әскерлердің 18 пайызы Серіктес мелекеттер мен НАТО кірмейтін мемлекеттердің қосықан үлесі болатын.

Босния мен Герцеговина

14 Серіктес мемлекеттерден келген әскерлер Босния мен Герцеговинаға 1995 жылдың 14 желтоқсанындағы Дейтон бейбітшілік келісімінен кейін жұмылдырылған Орындаушы Күштердің (OK) бір бөлігін құраған. Біріккен Ұлттар Ұйымының бейбітшілік жөніндегі келісімнің әскери жайттарын орындауга берген мандатымен OK миссиясы болып әскери қымылдардың аяқалуын қауіпсіздендіру, соғыспен бөлшектенген мемлекеттің қарулы күштерін жаңадан құрылған ұйымдарға (Босния мен Герцеговина Федерациясы және Серб Республикасына) бөлу; және аумақты екі аумақ арасынан өткізу.

1996 жылдың Желтоқсанында OK орнын одан шағын Тұрақтылықты Қамтамасыз ету күштері (ТҚҚ) басты. Қосымша түрде қақтығыстарды болдырмау және бейбіт процесстер дами алатын климатты қамтамасыз ету үшін ТҚҚ миссиясы елде қорытынды бейбітшілікті орнату жөніндегі халықаралық қауымдастық шараларына тартылған азаматтық агенттіктерге қолдау

© SFOR

> Швециялық ТҚҚ бейбітшілікті қорғаушылары және олардың иттері жерден миналар іздестіруде.

көрсетуді қамту үшін кеңейтілді. Бейбітшілікті қорғаушылар босқындар мен жер аударылған тұлғаларға үйлеріне қайтуға көмектесіп, Босния әскери құштерін қайта құруға үlestерін қости. Қауіпсіздік жағдайы біртіндеп оңалғандықтан, елдегі бейбітшілікті қорғаушылар біртіндеп бастапқы 60 000 адамнан 2004 жыл қарсаңында 7 000 адамға дейін азайтылды.

Босния мен Герцеговинадағы НАТО жетекшілігіндегі операция 2004 жылдың желтоқсанында аяғына дейін жетіп, одан кейін қауіпсіздікті қамтамасыз ету міндеттемесі Европалық Одақ жетекшілігімен өткізілетін келесі миссияға тапсырылды. ТҚҚ миссиясының сәтті орындалуы бейбітшілікті қорғау және қалпына келтірудің кең ауқымды, ұзақ мерзімді мүмкіншіліктерін түбендейлі ойластырудың дәлелі болып табылады. Оған қоса, ол Одақтастар мен Серіктес мемлекеттер Балқан аймағында өткен он жылдық барысында танытқан және Косовоға қатысты танытуын тоқтатпаған сабырлық пен қажырлықтың дәлелі де болып табылады.

ТҚҚ таратылуы НАТО Босния мен Герцеговинаға қатысты міндеттемелерінің аяқталуын білдірмейді. НАТО елде басты назарын Босния үкіметіне қорғанысты қайта құру және елді Бейбітшілік үшін Серіктестікке мүшелікке дайындауда қолдау көрсететін өзінің әскери штаб-квартирасын ұстап отыр. Оған қоса ол лаңкестікке қарсы жұмыс істеп, әскери қылмыстарға құдікті және барлау ақпаратын жинақтаушы тұлғаларды ұстауда.

Косово

Косовоның Сербтік провинциясына жұмылдырылған НАТО бейбітшілікті қорғаушы құштері Одақтастардың 78 қундік Югославия Федеративті Республикасындағы нысандарға қарсы әуе кампаниясынан кейін Милошевич режимін халықаралық қауымдастықтың Серб қарулы құштерін Косоводан әкетуі, этникалық Албандарға қарсы қарқынды қудалауды тоқтату және босқындарыды қайтару жөніндегі ресми талабымен келісуге мәжбур етті.

НАТО мен Югослав әскери басшыларының арасындағы Әскери Техникалық Келісімнің қорытындысы Косово Қарулы Құштеріне (КҚҚ) 1999 жылдың шілдесіне БҮҰ мандаты бойынша провинцияға кіру мүмкіндігін берді. Бұл миссия жаңадан туған қақтығыстардың алдын алу, қауіпсіз жағдайды тұрақтандыру

және халықаралық гуманитарлы шараларға және БҮҰ Үақытша Әкімшілік миссиясының (БҮҰУӘМ) жұмысына қолдау көрсету болды.

Барлық құшін есепке алғанда, КҚҚ бастапқы жұмылдыру саны 43 000 адамды құрады. Әскер санының біртіндеп қысқартылуы бұл санның жартысынан көбінен асты. 2004 жылдың қазанында 18 000 қарулы құштерді НАТО мүше елдерінің көшілігінен, тоғыз Серіктес мемлекет және екі НАТО мүше емес, атап айтқанда Аргентина мен Мароккодан келген әскерлер құраган.

БҮҰУӘМ тоғыз ынтымақтаса отырып, КҚҚ Косовода демократиясы өсіп жетілуі тек халықаралық көмек арқасында ғана мүмкін болатын қауіпсіз ортаны құруға көмек көрсетті. Азаматтық құрылыш даму барысында және қауіпсіздік және қалыпты өмір сүру шаралары повинцияларда қалпы келтірілді. Қайткенмен де, 2004 жылдың наурызында болған этнос аралық қақтығыстардың бүрк ете түсүі маңызды мәселелердің қалып қойып отырғанын және Косовода әлі де қуатты әскери болудың қажет ететініне көз жеткізді.

Бірлесіп жұмыс істеу

Бейбітшілік үшін Серіктестіктің басты мақсаттарының бірі болып Серіктес мемлекеттердің қарулы құштерін НАТО қарулы құштерімен бірлесе отырып бейбітшілікті қорғау қызметіне қатыса алатындаі етіп дамыту табылады (қосымша түрде 10-11 б.б. қарандыз). Екі жақты бағдарламалар және әскери жаттығулар Серіктес мемлекеттерге қарулы құштерін НАТО қарулы құштерімен бірлесе отырып бейбітшілікті қорғау қызметіне қатыса алатындаі мүмкіндікке ие болуға көмектеседі. Бір, ағылшын тілінде сөйлеуге үйрену және өзара ынтымақтаса жұмыс істеуді дамыту негізгі маңызға ие. Негізінен алғанда, олардың әскери құштері майданда нәтижелілікті қамтамасыз ету үшін Одақтың операциялық қалыптарға бейімделген және процедуралары мен жүйелерін НАТО пайдалана алтындаі етіп бейімдеген. Оперативтік мүмкіндіктер тұжырымдамасы бұған қатысты негізгі роль ойнауда. ЕОҚБШ 1994 жылы құрылған Серіктестікті үйлестіру тобы БүС оқытушы мен жаттығуларын реттеуде НАТО стратегиялық басшылығына қолдау көрсетеді.

НATO жетекшілігіндегі бейбітшілікті қолдау операцияларындағы Әріптер мен НATO кірмейтін мемлекеттерді басқару Саяси-әскери негізdemелер негізінде жүзеге асырылады. Ол ЕОҚБШ 1995 жылы әскерлерін қосқан барлық НATO кірмейтін мемлекеттерге нұсқаулар беру мен басқарылуын жоспарлау үшін құрылған Халықаралық үйлестіру орталығымен жеңілдетіледі. Тұрлі мемлекеттердің жеке түрде қатысуы әр әскерлерін қосқан мемлекет пен НATO арасында жасалған, сондай операцияға ұсынылатын үлесті анықтайтын қаржылық және техникалық келісім нысаны болып табылады. Әр Серікtes мемлекет өзінің әскери бөлімшелерін орналастыру және өздерінің қызметтерін нәтижелі орындау үшін қажетті қолдау алу мүмкіндіктерін алады. Оған қоса, кей жағдайларда қолдау НATO мүшеселері болып табылатын мемлекеттермен еki жақты түрде берілуі мүмкін.

НATO кірмейтін мемлекеттердің көбі және Европалық елдердің бірнешеі БүС бағдарламасы бойынша әскерлерін НATO жетекшілігіндегі бейбітшілікті қорғау операцияларына қосқанымен, бірнеше

әскерін қосушылар басқа континенттік болып табылады және Одақпен қатынастары нашар. Оңтүстік Америкадан, Аргентинадан келген бейбітшілікті қорғаушылар ТҚҚ және КҚҚ екеуіне де кіріп, Чили де ТҚҚ қосты. НATO Жерорта теңізі елдерінің диалогына қатысқан мемлекеттердің арасындағы Марокко мен Йордан бейбітшілікті қорғаушыларын ТҚҚ және КҚҚ қосып, Мысырлық бейбітшілікті қорғаушылар Босния мен Герцеговинадағы НATO жетекшілігіндегі қарулы күштерге қызмет етті. Өзге Араб елдері, Біріккен Араб Эмираттары да КҚҚ көптеген әскерлер тобын қосты. Оңтүстік-Шығыс Азиядан Малайзия ТҚҚ және КҚҚ екеуіне де үлесін қосты. Және де, өзара алмасу бағдарламасының бір бөлігі ретінде Біріккен Корольдік, Австралия және ЖАңа Зеландия сарбаздары өздерінің елдерімен Балқандары бейбітшілік қорғаушылар ретінде қызмет ету үшін көмекке жіберілді. Оған қоса, Жаңа Зеландиялықтардың шағын тобы ХҚЖК бөлімшесі ретінде қызмет етті.

Ресей бейбітшілікті қорғаушылары алғаш рет Босния мен Герцеговинаға 1996 жылдың қаңтарында кірді, олар солтүстік сектордағы көп ұлтты бригадының бір бөлігін құрап, құнделікті қарауылды және қауіпсіздікті тексеруді және қалпына келтіру және гуманитарлық жұмыстарды орындауда көмектескен. Косоводағы қақтығыс соңында өміршөн дипломатикалық рольді атқара отырып, НATO 1999 жылғы әуе компаниясынан айырмашылықтардың болуына қарамастан Ресей әскерлері Косовоға провинцияның шығыс, солтүстік және оңтүстік сектордағы көп ұлтты бригадының бір бөлігін құрап, сонымен қатар Приштина әуежайын іске қосуға және медициналық қажеттіліктер мен қызметтерді орындауға көмек көрсеткен 1999 жылдың Маусымында кірді.

Ресей бейбітшілік қорғаушылары

Жеті жылдан астам уақыт барысында, өздері 2003 жылдың жазында ТҚҚ мен КҚҚ қайтарылып алынғанша Ресей Балқандағы бейбітшілікті сақтау қарулы күштерінің ресей сарбаздары Одақастар мен өзгедей Серікtestердің жағында қосымша ретінде халықаралық қауымдастықтың аймақтағы үзақ мерзімді қаупсіздік пен тұрақтылықты құру шараларын қолдаудың ең үлкен НATO мүшесі емес тобын қамтамасыз етті.

Корғанысты қайта құру

Қыргызбабақ Соғыс бітісімен Шығыс-Батыс арсындағы қарсылыстық қаупі жоқ болды. Қалың әскер мен қару-жарақ пен керек-жарақтың зор қоры ендігі көрек болмады. Көптеген адамдар қорғанысқа жұмысалатын шығындардың азайтылуы нәтижесінде дивидент ретінде бейбітшілкке жетеді деп күттеде. Қайткенмен де, қорғанысты қайта құру жеңіл және арзан іске жатпайды. Оған қоса, НАТО және Серіктес мемлекеттер жақында аңа қауіпсіздік мәселелерімен бетте бет кездесіп, өздерінің қарулы құштерін қайткенмен де экономикаға әсерін тигізетін қауіпсіздік жағдайын өзгертуге бейімдеулери тиіс.

НАТО мүше мемлекеттер біртіндеп өздерінің сарбаздарының, қару-жарақтары мен базаларының мөлшерін азайтып, өздерінің қарулы құштерін бүгіндегі қауіпсіздік қажеттіліктерін қамтамасыз ете алатында жағдайға өзгертулері тиіс. Көптеген Серіктес мемлекеттер қазірде бұл ұзаққа созылатын және қыын процессті жаңа ғана, жиі жағдайларда қорларының аздығымен және сараптаманың жетіспеу жағдайында бастап отыр. Олар өздерінің кезінде қуатты қаруланған және қазірде шығындары мен мүмкіншіліктері бойынша демократиялық өзгерістер контекстінде жарамсыз қоршаған ортасының бір бөлігін құраған қарулы құштерін қайта құру мен қайта үйретудің ауыр қажеттілігіне тап болды. Өздерінің қарулы құштерін қайта құру барысында негізі басым міндет болып сонымен бірге мүмкіндіктерді Евроатлантикалық аймақтағы тағдарыстарды басқару мен бейбітшілік сақтау операцияларына тиімді үлес қоса алатында етіп дамыту табылады. Қорғанысты қайта құрудың өзгедей маңызды жайты болып оның салдарының қажетті түрде басқарылуын қамтамасыз ету табылады.

Бейбітшілік үшін Серіктестікі жоспары мен қарастыру жүрісі оның қойылған мақсаттарымен және қарастыру механизмдерімен ең маңызды үлестерінің бірі болып табылған, НАТО және жеке Серіктес мемлекеттермен екі жақты түрде өзірленген бағдарламалармен толықтырылған, НАТО мен Батыс Европа Серіктес мемлекеттеріне сараптама жасау мен қорғанысты қайта құрудың жан жақты болжамды және іс жүзіндегі мәселелерді шешуге қатысу мүмкіндігін беретін өзінің мақсаттарды белгілеу және шолу механизмдері бар БұС Жоспарлау және талдау процесі (ЖҚТП, 11 б. қаранды) табылады.

Жан жақты қолдау қорғанысты қайта құру

Әсерлі мекемелерді құру

Азаматтық және демократиялық бақылаудағы әсерлі және нәтижелі мемлекеттік қорғаныс мекемелері Евроатлантикалық аймақта тұрақтылықты орнатудың негізі болып табылады және халықаралық қауіпсіздік ынтымақтастық үшін маңызы зор. Бұны мойындау ретінде жаңа Қорғаныс мекемесін құру жөніндегі серіктестікің іс-қимыл жоспарына ЕАСК мемлекеттерінің мемлекет және үкімет басшылары қол қойып, 2004 жылдың Маусымындағы Ыстанбұл Саммитінде қабылданды.

Бұл жаңа механизм мақсаты етіп Серіктес мемлекеттердің қорғаныс мекемелерін жергілікті мұқтаждықтарға және де халықаралық міндеттемелерге бейімдеу үшін қайта құру мен қайта салуды бастау мен өрі қарай жалғастыру шаралын күшеттуді көздейді. Ол осы аймақтағы Серіктестікің жұмысының міндеттерін анықтап, маңызды тәжірибелен қолдан, екі жақты қорғаныс және қауіпсіздікке қолдау көрсету бағдарламаларын баптап, назарын жинақтауға көмектеседі.

Іс-қимыл жұмысының мақсаттарына жатады: қорғаныс қызметінің демократиялық бақылауының нәтижелі және ашық түрде жүзеге асырылуы; қорғаныс және қауіпсіздік саясатын дамытуға азаматтық қатысу; қорғаныс саласының әсерлі және ашық түрдегі занды және зангерлік бақылануы; қауіпсіздік төуекелдері мен үлттық қорғаныс талаптарының ықтимал және өзара жүзеге асырылмалы мүмкіндіктерді жетілдіру мен орнатумен үйлестірілген жетілдірілген бағалануы; бірлестірілген қарулы құштердің құрылымдары бар қорғаныс министрліктері мен өзгедей агенттіктердің басқарылымын оңтайландыру; қорғаныс секторының, соның ішінде экспортты бақылаудың халықаралық нормалар мен тәжірибелерге сәйкестігі; қорғаныс саласындағы әсерлі және ашық түрдегі қаржылық, жоспарлау және қорларды бөлу операциялары; қорғаныс шығындарының әсерлі басқарылымы, сонымен қатар қорғанысты қайта құруға өлеуметтік-экономикалық үлес қосу; қорғаныс құштеріндегі әсерлі және ашық түрдегі қызметкерлер құрылымы мен тәжірибе; және қорғаныс және қауіпсіздік себептермен нәтижелі халықаралық ынтымақтастық және оң қөршілес қатынастар.

Іс-қымылдар жоспарын жүзеге асыру ЕАСК және БұC қазіргі кезде бар құралдары мен механизмдерін барынша пайдаланатын болады. ЖҚТП механизмі Іс-қымылдар жоспарының ынсандарын орындау барысында негізгі құрал қызметін атқарып, сол рольді атқару үшін бейімделетін болады. Нәтиже түрдө жүзеге асыру қорғанысқа, қорғанысты басқаруға және қорғанысты қайта құруға қатысты стандарттар мен тұжырымдардың қазіргі кездегі түснігін дамытуды қажет етеді. Осы «абстрактылы» өзара әсерлестікке жету Одақтастар мен Серіктестер арасында маңызды білім мен тәжірибелі бөлу үшін оқыту және жетілдірілген шараларға елеулі қаржат жұмсауды қажет етеді.

Нақты мысал: Украина

НATO ынтымақтасу бағдарламасы Украинамен бірге өзірлеген қорғанысты қоргауды қайт құру саласындағы бағдарламасы өзге Серіктес мемлекеттермен өзірлекендеге қараанды әлдеқайда маңызды. Ол Серіктес мемлекеттермен осы аймақта жүзеге асырылуы мүмкін қызметтердің кең ауқымды мүмкіндіктерін көрсетуде.

Украина 1991 жылдың өзінің тәуелсіздігін жариялағанда ол мұрасына бұрынғы Кеңес Одағының әскери құрылымдары мен қарулы күштерінің бір бөлігін алғып қалды. Украина осы Қыргызбақ Соғыс мұрасын шағынырақ, қазіргі заманға сай және барынша әсерлі, ел қажеттіліктерін өтеуге жарамды қарулы күштерге қайта құруда және соған қоса Украинаның Еуропалық тұрақтылық пен қауіпсіздігіне белсенді түрде үлес қосуышы ретіндегі таңдаған ролінде қолдау көрсетуді НATO сұрады. НATO осы әрекетіндегі басты міндеттері болып Украинаның қарулы күштеріне демократиялық және азаматтық бақылау орнату

және олардың НATO қарулы күштерімен бірлесе отырып қызмет етуін қамтамасыз ету.

1994 жылы Бейбітшілік үшін Серіктестікке қосылып, НATO байланыстар мен ынтымақтастықты орнатқаннан кейін Украина кейін елеулі дәрежедегі кеңестер мен іс жүзіндегі көмек алу мүмкіндігіне ие болды. Ынтымақтастық 1997 жылы НATO мен Украинаның арасындағы ерекше серіктестік туралы жарыға қол қойғаннан кейін қүшіне түсті. Бір жылдан кейін қорғаныс пен қауіпсіздікті қайта құру саласындағы кеңестер беру мен іс жүзіндегі қолдау көрсетуді женілдету үшін Қорғанысты Қайта құру жөніндегі Бірлескен Жұмыс Тобы құрылды. Және 1999 жылдың сәуірінде Киевте осы қорғанысты қайта құру шараларын женілдету үшін НATO Байланыс бөлімі құрылды.

Бейбітшілік үшін Серіктестікке қатысу Украинаның қайта құру шараларына пайдасын тигізіп, оны өзара әсерлесуді жетілдіруге жетеледі. ЖҚТП механизмі қорғанысты жоспарлау мақсаттарындағы мақсаттарды анықтауға септігін тигезетін болғандықтан ішінара маңызға ие. Маңызды элементтердің бірі - Украинаға қорғанысты қайта құрудың желілік кестені өзірлеуге көмектескен қорғанысқа шолу жасау үшін жүзеге асырған техникалық кеңес беру және қолдау көрсету. Кешенді қорғаныс шолуы сияқты, елдің ұлттық қауіпсіздік саясатына негізделген қорғаныс талаптарын анықтауды мақсат еткен нысанды талдау процесі сол талаптардың қолда бар қорларға қатысты теңгерімін іздестірді және салық төлеушілердің ақшасына барынша сәйкес келетін қарулы күштер мен мүмкіндіктердің жоспарын жасады. Шолу қорытындысы анықтамасы ұзақ мерзімдерге созылған шараларды қолданған қосымша қайта құрудың негізdemесін қамтамасыз етті.

> НATO Әскери Комитетінің Төрағасының (ортада) 2004 жылдың Желтоқсанындағы әскерден-әскерге ынтымақтастығы мен қорғанысты қайта құру барысында шолу мақсатымен Киев, Украинаға келуі.

Ұынтымақтасудың өзгедей басты жайттарына Украинаға жаңа қаіупсіздік тұжырымдамасын және әскери доктринасын, барынша нәтижелі және ашық түрдегі бюджеттеу мен жоспарлауды және күштейтлген азаматтық-әскери қатынастарды, соның ішінде азаматтардың Украинаның қорғаныс құрылымындағы атқаратын ролін арттыруды өзірлеуге көмектесу жатады. Оған қоса, Украинаның қайта құру және өзгерту шараларына қолдау әскерді қысқартулар және конверсиялау және қарулы күштердің көсіпкөй ету және қарулы күштердің жылдам жауап қайтарушы ету жөніндегі құрылымдық кеңестер беру арқылы да көрсетілді. Қызметтер қарулы күштермен немесе қорғаныс министрлігімен ғана шектелмей, олармен қоса Украиналық шекарашибарға және ішкі істерге қосылған әскерлерге қолдау көрсетуді де қамтыды.

Жаттықтыру және үйрету қорғанысты қайта құру процесінің негізгі элементтері. Украиналық басты офицерлер кезеңді түрде Рим, Италиядағы, НАТО Әскери колledgeнің және Обераммергау, Германиядағы НАТО мектебіндегі Серіктес мемлекеттеріне арналған ашық курстарға қатысып отырады. Оған қоса, әскери қызметкерлер НАТО қатысатын елдердің және өзге де Серіктес мемлекеттердің қарулы күштерде кең ауқымды қызметтер мен жаттығулар арқылы жұмыс істеп, іс жүзіндегі тәжірибе жинаудың пайдасын көруде.

Украинаға қайта құру салдарын басқаруда көмек көрсету үшін НАТО артық әскери қызметкерлердің әлеуметтік ынғайлстырылуы үшін жауапты Украинаның Үлттік Реттеу Орталығымен бірлесе отырып тіл және басқару курсарын қаржыландағырып, өткізіп отыр. Оған қоса, кейбір Одақтастардың әскерисіздендіру жобаларына берген көмегі Бейбітшілік үшін серіктестіктің сенім қоры арқылы жүзеге асырылады (28 б. қараңыз).

Қорғанысты қайта құру салдарын басқару

Қорғанысты қайта құруды бастауда оның салдарын басқару мен кез келген кері бағыттарға кетуін жеңілдету үшін жүзеге асырылып отырган аяқ басулардың маңызы бар. Жұмыстарынан айырылған әскери адамдар азаматтық өмірге бейімделуінде көмекті қажет етеді. Әскери базаларды жабу жергілікті байланыстарға және экономикаға соққы тигізеді, сондықтан да ол жерлерді қайта жандандыру жоспары қажет.

Артық немесе ескірген қару-жараптың және керек-жараптардың қорлары қаіупсіздік тәуекелін және қоршаган ортага зиянын тудырады және қауіпсіз түрде жойылуын қажет етеді.

НАТО осы аймақтағы Серіктес мемлекеттерге кеңес беру мен сараптамасын жүзеге асырудың бірнеше бастамасын бастап отыр. Әзірше ол тек жобалар мен бағдарламаларды шектеулі түрде ғана қаржыландағы алады, бірақ өзгедей халықаралық мекемелермен және үкіметтік емес үйымдармен бірлесе отырып жұмыс істеу және ақпарат жинау және екі жақты көмек ұсынғысы келетін жеке мемлекеттер арқылы қауіпсіздікті қосынша түрде қаржыландағы жолдарын іздестіруде.

Сарбаздарды қайта дайындау

Қырғиқабақ Соғыс аяқталғаннан кейін Серіктес мемлекеттерде бес миллионнан астам адам әскерден босатылды. Оларды қайта дайындау мен өзге жұмыс тауып беру мүмкіндіктерін қамтамасыз ету жедел шешілеттің мәселе болып отыр. 2000 жылдың басында НАТО Серіктес мемлекеттерге олардың әскери қызметкерлерді қайта дайындау және олардың азаматтық өмірге қайта қосылуын жеңілдету шараларына көмектесуде роль ойнауды ұсынды.

НАТО сарапшыларының тобы ұлттық басшыларға жеке адамдарды қайта дайындау саясатында және бағдарламаларында кеңес беру, талдау және жетекшілік ету үшін біріктірілді. Қолдау қызметіне жақында босатылатын әскери қызметкерлерге жұмысты қалай бастау керектігі немесе өз ісін қалай бастау керектігі жеңіндегі кеңестер беру, тілдік оқыту және қайта дайындау орталықтарын құру жатады.

Оңтүстік Европада, күтіліп отырган жерлерде 2010 жылға таяу 3 000 әскери алаңшалар мен базалар жабылып, шамамен 175 000 адам жұмыстарын жогалттын жерде сондай бағдарламаның болуында қызығушылық туындал отыр. Румыния мен Болгария - әлі күнге дейін Серіктес мемлекет болып қалып отырды, біріншілердің қатарында сондай көмек түрін алды; 2004 жылы әр елден 20 000 жуық офицер қайта дайындау бағдарламаларына қатысты. Албания, Бұрынғы Македония Югослав Республикасы* Және Сербия мен Черногория осы аймақтағы НАТО ынтымақтасу мүмкіндіктерін іздестіруде. Оған қоса, НАТО Ресей мен Украинадағы қайта дайындау бастамаларына көмек көрсетуде.

Жұмыстап болған қызметкерлердің қолдау

2002 жылдың Наурызынан бастап НАТО-Ресей Запасқа шығарылған әскери қызметкерлердің жұмыспен қамту орталығы Ресейдегі әскерлердің қысқартудың әлеуметтік мәселелерін бүкіл Ресей аумағында әскери қызметкерлердің қайта үйрету және беймдеу көнесп беру орталықтарын жүзеге асыруды қамтамасыз ету арқылы шешуге көмектесуде. Мәскеуде орналасқан Орталық өзінің қызметін аймақтарға 2003 жылы таратып, өзінің жергілікті көнеспелерін Ярославльде, Санкт. Петербургте, Чита, Пермь, Калинград және Дондағы Ростовта құрды.

Орталық қайта оқыту және жұмыспен қамтамасыз ету мүмкіндіктері жөніндегі іс жүзендеге ақпаратпен қамтамасыз ету үшін және шағын бизнес бастау жөніндегі көңестермен қамтамасыз ету үшін веб сайт құрды. Оған қоса, ол тікелей жаттықтыру курстарын ұсынып, әскерден босаған мамандардың қайта дайындалап, осы мәселелер бойынша ақпарат алмасу бойынша семинарлар ұйымдастырады. Осы кезге дейін операцияның бастапқы 18 айында қазіргі кезде әскерден запасқа шығару қызметімен айналысадын 210 жаттықтыруши дайындалып, компьютер білімі, менеджмент және қаржы саласы сияқты салалардағы 200 жуық студентті жаттықтыру басталды.

Әскери базаларды конверсиялау

НАТО Оңтүстік-Шығыс Европадағы әскери аландарды конверсиялау жөніндегі бастамасына сәйкес НАТО сарапшылар тобы үлттық басшыларға әскери базаларды азаматтық пайдалануға конверсиялады әскери базаларды пайдалы түрде қолданудың жаңа мақсаттарын табуда көңестер жасап, ұсыныстар беруде. Оған қоса, бастама аймақта бірнеше Әріптес және жаңа екі НАТО мүше қатысып отырған мемлекеттің: Албания, Болгария, Хорватия, Молдова, Румыния, Сербия және Черногория және бұрынғы Македония Югослав Республикасы* арасында ынтымақтастықты жүзеге асыру мен ақпарат алмасу жолдарын іздестіруде.

Бірнеше пилоттық жоба әскери базалардың жабылуы мен аландардың қайта дамытуды стратегиялық жүзеге асырылуына көмектесуде. Негізгі басты міндеттер қоршаған ортаны тазарту және әскери базалар жалғыз басты жұмыспен қамтамасыз етуші аумақтарда жұмыс орындарын құру және жергілікті экономиканы диверсификациялау болып табылады. Кейбір базалар, мысал үшін тұрғын үй құрылышы, оқыту құрылымы, денсаулық сақтау орталықтары, тұрме және саябақ немесе жабайы табигатты сақтау мекендері ретінде пайдалану үшін конверсиялануда.

Миналар мен әскери қару жарақтардың жоюда

БұС сенім қоры (28 б. жәшікті көріңіз) Серіктес мемлекеттерге жаяу әскерге қарсы миналарды, керек-жарақтарды және атқыштық және женіл калибрлі қару-жарақтың артық қорларын қауіпсіз жоюға көмектесуде. Арнайы өзірленген жобалар жеке мемлекеттерге жоюды қауіпсіз, қоршаған ортага зиянсыз және халықаралық стандарттарға сәйкес болуын қамтамасы ету мақсатымен өзірленген. Жобалар мүмкіндігінше қысқарту қызметін жүзеге асыру мақсатында жергілікті қорлар мен мүмкіншіліктерді пайдалануды және жергілікті тұрғындарды жою процессіне үйрету және жұмыс орындарын құрып, жаңа білімге үйретуді көздейді.

2005 жылдың басында осындағы жобалардың арқасында Албанияда 1,6 миллионға жуық жаяу әскерге қарсы мина; Молдовада орналасқан 12 000 жер минасы мен 7 000 тонна артық керек-жарақтар мен зымыран жанаармайы сәтті түрде жойылды; Украинадағы 400 000 жаяу әскерге қарсы мина құртылып; Тәжікстандағы 1 200 жер минасы жойылды; және Грузиядағы 300 артық зымыран бұзылды. Қосымша қарузыздандыру жобалары Албания, Әзәрбайжан, Беларусь, Сербия, мен Черногория және Украина үшін жоспарланып отыр.

БЕЙБІТШІЛІК ҮШІН СЕРІКТЕСТІК СЕНИМ ҚОРЫ

БұС Сенім Қорының саясаты бастапқыда 2000 жылдың Қыркүйегінде Серіктес мемлекеттерге жаяу әскерге қарсы миналардың артық қорларын қауіпсіз жоюда көмек көрсету үшін құрылды. Сейтіп, қол қойған мемлекеттерге жаяу әскерге қарсы миналарды пайдалануға, жинақтауға, шығаруға және тасымалдауға тыйым салу және оларды жою жөніндегі Оттава конценциясын орындауда колдана көрсетуді көздеген.

Бірнеше сәтті минаны жою жобаларының негізінде Қор шектері өзгедей атқыштық және женіл калибрлі қару қорларын жоюлы көздейтін қарусыздандыру жобаларын қамту үшін кеңейтілді. Жұырдан бері Қордың қолданысы Серіктес мемлекеттерге қорғанысты қайта құру салдарын қайта дайындау және әскери базаларды конверсиялау сияқты бастамалар арқылы колдана үшін кеңейтілді. Оған қоса, Сенім Қоры Жерорта теңізі елдерінің диалогына катысуши елдердің қолдауымен құрылған.

Қорға сәйкес НАТО мүшелері жеке Серіктес мемлекеттермен ерекше жобаларды анықтау мен орындау бойынша жұмыс істеуде. Кез келген жағдайда НАТО немесе Серіктес мемлекет жоба ұсынысына демеу көрсету және жүзеге асыруды және ықтимал демеушіні анықтауды жетекшілікке алады. Жобадан тікелей пайда табатын Серіктес мемлекет сол жұмыста негізгі қызметті атқарады және оның әдістерін жүзеге асыруда барынша колдана көрсетеді деп күтілуде. НАТО сарапшылары кеңес беру мен жетекшілік еуді қамтамасыз етеді.

Қаржыландыру НАТО мүшелерімен және Серіктес мемлекеттермен ерікті негізде қамтамасыз етіледі. Оған қоса, жарналар құрал-жабдықтар немесе заттай салым түрінде болуы мүмкін. Жиі жағдайларда Люксембургте орналасқан НАТО Техқызмет және Жеткізу Агенттігі жобаларды орындаушы агенттік ретінде қызмет етіп, техникалық және қаржылық жайттарының орындалуы үшін жауапты болады.

Қосымша ақпарат: www.nato.int/pfp/trust-fund.htm

Ескірген зымырандарды жою

300 жуық ескірген ұшаққа қарсы зымырандар 2005 жылдың басында аяқталған БұС Сенім қорының жобасының арқасында Грузияда қауіпсіз түрде жойылды. Поничала және Халадид базаларында сақталған зымырандар бұзылып, соғыс ұштамалары шешіліп, өзге жерге бақыланатын жолмен жарып жіберу үшін әкетілді.

Жоба елеулі дәрежеде зымырандар сақталған аймақтағы қауіпсіздікті арттырып, оған қоса осы қару-жарақ өзге жағдайда келтіруі мүмкін қоршаган ортанды бүліедіру болдырылмады.

Апаттардың алдын алу және салдарындағы әрекеттер

Апаттар, адам қолынан туған немесе табиғи, кез келген мезетте басқа тууы мүмкін және кез келген мемлекет апат салдарын шешу қажеттілігіне бетпе-бет кездесіү мүмкін. Негізгі азаматтық төтенше жағдайлар да қауіпсіздік пен тұрақтылық үшін ықтимал тәуекел тәндіруде. Әр мемлекет өзінің аумағында болған болған төтенше жағдай салдарымен күрес және құрбандарды құтқару үшін жауапты болғанмен де, апаттық жағдайдың қуаты мен ұзақтығы белгіленген мемлекет мүмкіншіліктерінен асуы мүмкін және оның салдары оның ұлттық шекараларынан көп асып кетуі мүмкін. Сондықтан да төтенше жағдайларға қарсы тұру және жауап қайтару мүмкіндіктерін қүшейту мәселелерін шешудегі халықаралық ынтымақтастықтың маңызы зор.

Апаттардың алдын алу және салдарын жоюды қөздейтін, НАТО «азаматтық төтенше жағдайларды жоспарлау» түрінде тапсырылған ынтымақтастық НАТО мемлекеттері арасында көптеген жылдарға орын алды. Ол 1990 жылдары Серіктес мемлекеттерді қосып алу үшін кеңейтіліп, Бейбітшілік үшін Серіктестік қызметінің ең үлкен әскери емес құрама болып табылады. Ресейдің ұсынысына негізделген Евроатлантикалық Апаттармен Күресу Бойынша Үйлестіру Орталығы (ЕАҚБО) 1998 жылы ЕАСК мемлекеттерінің арасында Евроатлантикалық аймақта болатын апаттар салдарын реттеу үшін құрылған.

> Қызыл Айыш қызметкерлері Қауіпсіздік үшін Серіктестік жаттыгуларына қатысады.

Тиімді реттеуді қамтамасыз ету

Апаттарды тиімді түрде алдын алу, тасымалдау қызметтерін, медициналық қорларды, байланысты, апатқа жауап қайтару мүмкіндіктерін және өзгедей азаматтық қорларды реттеуді талап етеді. Барлық мемлекеттер бұл жоспардың төтенше жағдайлармен күресу үшін ұлттық деңгейде орын алуы үшін жауапты. Қайткенмен де, апаттарға берген шекарадан тыс болу сипаттамасы ықтимал және тиімді түрде жауап қайтару үшін халықаралық көмек беруді қажет еткендіктен халықаралық дәрежеде қолдау мен жоспарлануы міндетті.

НАТО мен Серіктес мемлекеттер арасындағы азаматтық төтенше жағдайлардағы жоспарлау жөніндегі ынтымақтастық құрамына жергілікті, аумақтық және ұлттық өкіметтің түрлі деңгейлердегі әскери және азаматтық қызметкерлердің бастарын қосатын семинарлар, практикумдар, оқыту және тәжірибелік курстар сияқты қызметтер кіреді. ҰҰҰ Гуманитарлық Қатынастарды Үйлестіру кеңесі және ҰҰҰ Босқындар жөніндегі Бас Коммисарының (ҰҰҰББК) Кеңесесі, Халықаралық Атомдық Энергия Агенттігі және Европалық Одақ сияқты өзгедей үйымдар да үкіметтік емес көмек көрсетуші үйымдар ретінде маңызды қатысушылар болып табылады.

Төтенше жағдайлар бойынша жоспарларды әзірлеу, сәйкес процедуралар мен қажетті құрал-жабдықтар, сонымен қоса қазіргі кездегі оқыту және жаттыгулар арқасында, НАТО және Серіктес мемлекеттер ЕАҚБО арқылы бірнеше табиғи апаттарға жауап қайтаруға жарамды болды. Оның ішіне Албания, Әзербайжан, Чех Республикасы, Венгрия, Румыния және Украина дағы су тасқындары; Түркиядағы жер сілкінісі; бұрынғы Македония Югослав Республикасы* мен Португалиядағы орман өртенеуі; және Молдова мен Украина дағы ерекше ауа-райы кіреді.

Су тасығандағы көмек

Өткен ғасыр брысында Батыс Украина 13 аламан су тасуды басынан өткізді. НАТО және Серіктес мемлекеттер Украинаға 1995, 1998 және 2001 жылдары болған бірнеше су тасқынынан кейін көмек көрсетті.

1997 жылдан бастап, азаматтық төтенше жағдайларда жоспарлау және апattардың алдын алуды түсіну жөніндегі меморандумнан кейін осы саладағы ынтымақтастық жөніндегі негізгі бағдарлама Украина үшін тікелей іс жүзіндегі пайда келтірді. Негізгі назар батыс бөліктері орасан су тасқынының астында қалған Украинаға, осындағы төтенше жағдайларға барынша жақсы дайындалып, оның салдарын барынша тиімді басқаруға аударылды. БұС жаттығудары, соның ішінде Украинаның Транс-Карпатия аймағында 2001 жылдың Қыркүйегінде

өткізілген біреуі, әуеден барлауды өткізу, құрбандарды қөшіру және су тазартқыш құралдарды пайдалану сияқты апат салдарын жөнілдешу шараларында көмектесті. Оған қоса, 2001 жылы жасалған пилоттық жоба Тишча өзенінің су қайтару аймағындағы тиімді су тасқыны жайла хабарлау және жауап қайтару жүйелері бойынша ұсыныстар әзірлеу үшін он екі түрлі елден келген 40 астам су тасқыны және төтенше жағдайлар жөніндегі сарапшының басын қости.

ЕВРОАТЛАНТИКАЛЫҚ АПАТТАРМЕН КҮРЕСУ БОЙЫНША ҮЙЛЕСТИРУ ОРТАЛЫҒЫ

1998 жылдың Маусымында Ресей жасаған ұсыныс негізінде НАТО штаб-квартирасында Евроатлантикалық Апattармен Күресу Бойынша Үйлестіру Орталығы (ЕАКБҮО) құрылды. 24 сағаттық негізде қызмет ететін Орталық НАТО және Серіктес мемлекеттер арасында Евроатлантикалық аймақтағы апattар жөніндегі ақпарат алмасуды жинақтаушы нұктесінде қызмет етеді. Оған қоса, ол табиғи және адам қолымен тудырылған апattарды және химиялық, биологиялық немесе радиологиялық қаруды пайдалана отырып жүзеге асырылған лаңқестік шабуылдардан кейінгі салдарын басқаруды елестетін негізгі азаматтық төтенше жағдайлар жаттығуларын үйімдастырады.

Орталық халықаралық апattарға жауап қайтаруда және салдарын басқарудағы негізгі роль атқаратын халықаралық агенттіктермен – БҮҰ Гуманитарлық Қатынастарды Үйлестіру

кеңесімен және Химиялық Қаруларға Тыйым Салу Үйымымен тығыз байланыста жұмыс істейді.

Мемлекеттер визалық реттеу, шекарадан өту шаралары, басып өту келісімдері, кедендей тазарту және тұлға мәртебесі сияқты мәселелерді шешуде екі жақты немесе көп жақты келісімдер жасауда қолдау табады. Ондай шаралар көмек заттарын және топтарды нақты апат орнына жеткізілу барысында бюрократиялық кешіктірulerді болдырмайды. Оған қоса, мемлекеттер апат болған жағдайда қысқаша нұсқамаларда жарамды ететін ұлттық элементтерді үйлестіретін Евроатлантикалық апattармен күресу бойынша үйлестіру белімшесі үшін шаралар жасалады.

Қосымша ақпарат:
www.nato.int/eadrcc/home.htm

Босқындарға көмек көрсету

Бастапқыда табиғи және технологиялық апартармен құрес үшін құрылған ЕАКБҮО тұнғыш рет 1998 жылдың барысында Косово манында туған төтөнше гуманитарлық дағдарыс кезінде босқындарға көмек көрсету шараларын үйімдестеру үшін тартылды. Жылдың соңында Серб қарулы күштері мен полиция қарулы күштері және Косовар Албан қарулы күштерінің арасындағы ашық қақтығыс көтеген албан тектілердің өлімі мен 300 000 астамын үйлерін тастап кетуіне әкеліп соқты.

ЕАКБҮО сол жағдай туғанда, 1998 жылдың Маусымында БҰҰБЖҚ Албанияға жедел жеткізілуі тиіс босқындарға арналған 165 тонна көмек көрсету жүгін жеткізуге көмек сұрағанда дереу тартылды. Тоқырау туғаннан кейінгі келесі бес ай барысында ЕАКБҮО және БҰҰБЖҚ ынтымақтасудың әсерлі негізі құрылды. Оған қоса, ЕАКБҮО қызметкерлері жағдайды толығырақ түсінікті дайында үшін сол аумаққа бірнеше баруды жүзеге асырды. Сол негіздеме 1999 жылдың көктемінде тоқырау Одақтастардың әуе соққыларының және жүздеген мың албан тектілердің Серб қарулы күштерімен күштеп құғындалуы барысында өрлей түскен кезде көмек көрсету шараларын жетілдіріп, кеңеуту мүмкіндігін берді.

Орталық ЕАСК елдерінің арасында алмасатын акпаратты шоғырландыруши нұкте ретінде қызмет етіп, көмек сұрауларды бөлуде көмек етті. Медициналық керек-жарақтар мен жабдықтама, байланыс құралдары, аяқ киім және киім және 20 00 астам адамға арналған палатқалар сияқты көмек көрсету заттары жеткізілді. Оған қоса, ЕАКБҮО толығымен қызметкерлері жинақталған және жабдықталған далалық госпиталь жеткізген Израиль және Албанияның солтүстік-шығысындағы Кукес әуежайын жөндеуге көмек көрсеткен Біріккен Араб Эмираттары сияқты Серіктес емес мемлекеттердің көмегін де жеткізіп отырды.

Әуе кемелерінің, тік ұшақтардың, әуемен тасымалдаудың командалары және жеткізу бойынша кеңес берулер көмекті тасымалдау мен бөлуде көмек көрсетуді қамтамасыз етті. Оған қоса, ЕАКБҮО сәйкес процедураларды өзірлеу үшін және әуемен тасымалдау жөніндегі сарапшыларды БҰҰ Әуежолы Қатынастарын Үйлестіру Орталығында анықтау жолымен әуемен тасымалдау саласындағы негізгі орындаушылардың

> Евроатлантикалық Апартармен Құресу
Бойынша Үйлестіру Орталығы Косово тоқырауы барысындағы босқындарға көмек көрсету операциясына қолдау көрсетті.

жүзеге асырған гуманитарлық үшуларды басқарудың бастапқы кезеңділігін реттеуде маңызды роль атқарды.

Сонымен бірге, ЕАКБҮО өзгедей НАТО және НАТО кірмейтін тұлғалар мен тоқырау салдарынан ең көп зардап шеккен Албания және бұрынғы Македония Югослав Республикасының* арасындағы ерекше істерді нақтылаушы және түсіндіруші аралық нұкте ретінде қызмет етті. Сондай жедел мәселелердің бірі босқындар кризисі өрлей түскенде үшінші елдерге көшіріп әкету мүмкіндігін беретін, гуманитарлық қауіпсіздік клапаны ретінде қызмет ететін механизмдердің құрылуын талап етті.

Лаңкестердің шабуылдарын а өзірлік

2001 жылдың 11 Қыркүйегіндегі оқиға лаңкестердің ықтимал азаматтық тұрғындарға химиялық, биологиялық, радиологиялық немесе ядролық (ХБРЯ) қаруын пайдалана отырып шабуылдауына өзір болу қажеттілігінің жеделдігіне көз жеткізді. Лаңкестікке қарсы күрес жөніндегі серіктестіктің іс-қымыл жоспары (15 б. қараңыз) азаматтық төтенше жағдайларға қатысты ақпарат алмасу және тәуекелдерді болдырмау және азаматтық тұрғындардың лаңкестік пен жаппай жою қаруының алдындағы осалдықты азайту үшін азаматтық төтенше жағдайлардағы жоспарлауға қатысады қолдайды.

Азаматтық жобалық апат кезіндегі іс-қымыл жоспары ұлттық басшылыққа лаңкестердің ықтимал ХБРЯ шабуылдарына өзірлігін жүзеге асыруда көмектесу мақсатымен кепістірілген. НАТО мен оның Серіктес мемлекеттері сондай түрдегі шабуылдар жағдайында дайын болу үшін ұлттық тізімін өзірлеп, оны өрдайым жаңартып отырады. Оның ішіне медициналық көмектен радиологиялық анықтауға, таны зертханалры, аэромедикалық көшіріп әкету мүмкіншілігіне дейінгінің барлығы кірген. Қорларға қажет болуы мүмкін көптеген қажетті заттар енгізілген. Шетелдік процедуралардың сапасын арттыру бойынша жұмыс төтенше жағдайларда барынша тез жетуі мүмкін көмекті қамтамасыз етуді көздейді.

Оқыту, жоспарлау және жабдықтау үшін барынша аз стандарттар өзірленеді. Лаңкестердің шабуылы барысында және оның салдарын жою кезінде мемлекеттер бірлесе отырып барынша тиімді әрекет етуін қамтамасыз ету үшін Бейбітшілік үшін Серіктестік негізdemесіндегі далалық жаттығулар кезеңді түрде өткізіліп отырады. Өсіреке оның құрамына медициналық және алғашқы көмек көрсету және залалсыздандыру мен тазарту мәселелерін шешетін түрлі топтардың бірлесе отырып жұмыс істеуі жатады. Өзге негізгі мәселе болып сондай стресстік төтенше жағдайда бұқаралық ақпаратты жеткізудің барынша онтайлы жолдарын анықтау табылады.

«Лас бомба» жаттығуы

«Лас бомбаны» (радиологиялық шашқыш құралды) пайдалана отырып жүзеге асырылған лаңкестік шабуылға халықаралық жауап қайтаруды елеステту жаттығуы 2003 жылдың Қазаныда Питештиде, Румынияда (осы кездे Серіктес мемлекетте) жүзеге асырылды. Оған 1 300 жуық Румындық және 350 халықаралық қызметкерлер қатысты.

Қауіпсіздік, ғылым және коршаған орта

НАТО екі жеке бағдарламасы кезеңді негізде қазіргі кездегі істермен байланысты мәселелер бойынша жұмыс істеу үшін НАТО және Серіктес мемлекеттердің ғалымдары мен сарапшыларының басын қости. Бірлесу ғалымдар арасындағы дәстүр және ғылым дамуы үшін қажетті шарт болып табылады. Оған қоса, өзірленген схема түрлі мәдениет пен дәстүрлер ошақтарынан шыққан қоғамдастық ішінде өзара түсінісушілік пен сенім құрудың саяси мәселесін шешті.

НАТО Ғылыми комитеттің «Ғылым арқылы қауіпсіздік» бағдарламасы ғылымды мәселелерді шешу үшін пайдалану жолымен елдер арасындағы қауіпсіздікті, тұрақтылықты және ынтымақтастықты арттыруды көзdedі. Ол НАТО, Серіктес және Жерорта теңіzi елдерінің диалогына қатысуышы мемлекеттер арасында бірлесуге, желіде жұмыс істеуге және потенциалды арттыруға септігін тигізді. Ғылым арқылы қауіпсіздік бағдарламасы өзінің қолдауын лаңкестікке қарсы қорғанысқа немесе қауіпсіздікке төнетін өзгедей қауіптерге қарсы тұруға байланысты зерттеудерде бірігүе жұмылдырыған. Өзге мақсаттардың бірі Әріптестерге олардың жеке басым міндеттерін орындауға көмектесу үшін технологияларды жинақтап, жеткізу.

Қазіргі қоғам мәселелері жөніндегі комитеттің (ҚҚМЖК) бағдарламасы сол салалардағы қысқа және ұзақ мерзімді зерттеудерге біріктіру үшін коршаған орта мен әлеуметтік мәселелерді ұлттық агенттіктердің басын қосу арқылы айналысады. Ол НАТО және Серіктес мемлекеттер арасында әлеуметтік және қоршаған ортамен байланысты әскери және азаматтық салаларындағы мәселелердің техникалық, ғылыми және саяси білім мен тәжірибелі жинақтаудың ерекше форумын қамтамасыз етті. Қауіпсіздікпен байланысты бірнеше негізгі мақсаттар оның жұмысына жетекшілік етті.

Ғылымды қауіпсіздік үшін қолдану

Лаңкестікке қарсы қорғаныс

Лаңкестікке қарсы қурес Одақастар мен Әріптестер үшін бірдей негізгі басым мақсат болып табылады. НАТО химиялық, биологиялық, радиологиялық немесе ядролық қару түрлерін немесе олардың құрам бөліктерін анықтайтын әсерлі әдістерін табу жөніндегі ғылыми зерттеулер қолдау көрсетіп, олардан физикалық қорғаныс құралдарын жетілдіруде. Оған қоса, зерттеулер сондай қару түрлерін қауіпсіз жоюдың, залалсыздандырудың және медициналық жауап беруді, соның ішінде химиялық және вакциналық технологияларының мүмкіндіктерін жетілдіруді қамтамасыз етуде.

Практикумдар мен семинарлар ғалымдардың маңызды инфрақұрылымдардың (соның ішінде энергетикалық, байланыс, тасымалдау және өмірді қолдау жүйелерінің) осалдығын азайту; эко-лаңкестік және кибер-лаңкестікке қарсы қорғаныс; шекаралық қауіпсіздікті жетілдіру; заңсыз көшумен қурес; және қопарылыш заттарды анықтаудың тиімді әдістерін өзірлеу сияқты мәселелерді шешуде бастарын қосу үшін үйімдастырылады.

Кең ауқымды мәселе – лаңкестіктің шыққан тегін, лаңкестіктің өлеуметтік және психологиялық салдарын түсіну және түргындардың лаңкестік қауіпке қарсы тәзімділігін қалай арттыруға болатындығымен байланысты мәселе, оған қоса, саяси ұсыныстар тарарапынан тексерілуі тиіс.

Қауіпсіздікке тәнген өзге қауіптермен қурес

Айқын қауіп азаю барысында қауіпсіздікке және тұрақтылыққа төнуі ықтимал өзге қауіп көздерінің қатарына қалпына келтірілмейтін қорлардың жетіспеушілігі және – шөлдену, топырақ эрозиясы немесе қазіргі кездегі су көздерінің ластануы сияқты қоршаған ортаның бүлінуі – аймақтық немесе шетелдік талқылау нысаны болуы мүмкін. Ондай мәселелерді шешу тек ғылыми ноу-хауларды ғана емес, жан жақты әрекет етуде талап етеді. Сол қажеттіліктерді шешу үшін НАТО алдыңғы қатырлы ғылыми тәжірибелі пайдалану жобалары мен зерттеудеріне қолдау көрсетіп, негізгі мүдделі мемлекеттерді тартуда.

Оған қоса, әлемде біреу табиғи апаттарды болжай алса, олардың тигізетін әсерлерін жеңілдете алса немес, тіпті жақсы болатын еді, оларды болдырмаса, әлем өмір сүрге қауіпсіз болар еді. Бұл көптеген Әріптестердің қызығушылығын білдіретін негізгі сала болып табылады. НАТО негізгі жер сілкіндердің салдарынан болатын адам өлімі, материалдық зақымдалу және экономикалық және әлеуметтік тоқырау сияқты мәселелерге қарсы қарес бойынша бірқатар жобаларды жүзеге асырыды. Ондай жобалар ғимараттардың жер сілкінісіне тәзімділігін арттыру жолдарын іздестіреді, мысалы, қала салушыларға сол қандай жерде қандай ғимарат салынуы тиіс екендігі жөніндегі шешімдер қабылдауға көмектесетін аймақтардың сейсмологиялық және геологиялық сипаттамалары бойынша ақпараттарды жинаиды, сейсмологиялық қауіп карталарын әзірлейді. Оған қоса, жобалар ертерек хабарлау және су тасуын басқару жүйелерін әзірлеуді қамтамасыз етуді де көздейді.

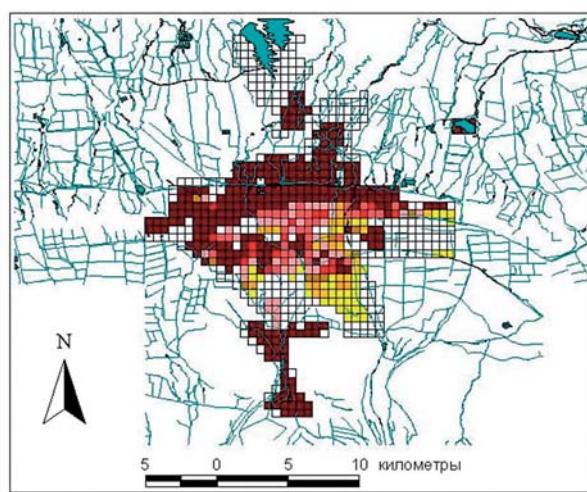
Қазіргі замандағы қоғамның қауіпсіз азық-түлікпен және сенімді ақпаратпен қамтамасыз етудегі сенімділігі олардың жарамдылығы кепілдендірілуі тиістігін білдіреді. Және олар қоғамды барынша қауіпсіздендіру шаралары түрғысынан басты зерттеу салалары болып табылады.

ҚОРШАҒАН ОРТАНЫ ҚОРҒАУ ЖӘНЕ ҚАУІПСІЗДІК

Қоршаган ортамен байланысты мәселелердің шекараардан алысқа тарауышы сипаты халықаралық қауымдастықты қоршаган ортамен байланысты жобаларды тек қосымша әлеуметтік және экономикалық даму үшін ғана емес, қауіпсіздік пен тұрақтылық үшін бастауға итермелейді. Ондай жобалар Қазіргі қоғам мәселелері жөніндегі комитетінің (ҚҚМЖК) бағдарламасы мен «Ғылым арқылы қауіпсіздік» бағдарламасының бас назарын алауда.

Қоршаган ортамен байланысты мәселелер мен қауіпсіздік және тұрақтылық арасында байланысты қамтамасыз етудің маңызы аяқ басулары 2002 жылы Европадағы Қауіпсіздік пен Інтымақтастық Үйымының, Біріккен Ұлттар Үйымының Қоршаган Ортаны Қорғау Бағдарламасының және Біріккен Ұлттар Үйымының Даму Бағдарламасының бастауымен Қоршаган ортанды қорғау және Қауіпсіздік (ҚОРҚАУ) торабы қабылдануымен жүзеге асырылды. Бастама басты назарын Балқандар, Кавказ және Орталық Азия сияқты осал аумакқа аударылған.

«Ғылым арқылы қауіпсіздік» және ҚҚМЖК бағдарламаларының қауіпсіздікке Сол аймақтағы Серіктес мемлекеттер көмегімен ғылыми және қоршаган ортанды қорғау арқылы жетуді қамтамасыз ету үшін тартылған сияқты, олар қазір ҚОРҚАУ біріктірілген. Қызметтін реттеу, ақпаратты жинастыруды және нәтижелерін таратуды қызметтін барынша зор тұрткісіне жетеленетін сол аймақтағы сәйкес басшылықтармен жүзеге асырылады.

Бішкектегі барлық түрдегі тұрғын ғимараттарының Сейсмикалық бүлініуі

Жер сілкініндегі көмек

Жер сілкіністері Орталық Азияның халқы тығыз орналасқан аймақтар үшін негізгі қауіп тәндіреді. НАТО демейлік еткен жоба бойынша Түрік жер сілкінің жөніндегі ғалымдар Өзбекстан мен Қыргыз Республикасының қосымша көмегімен

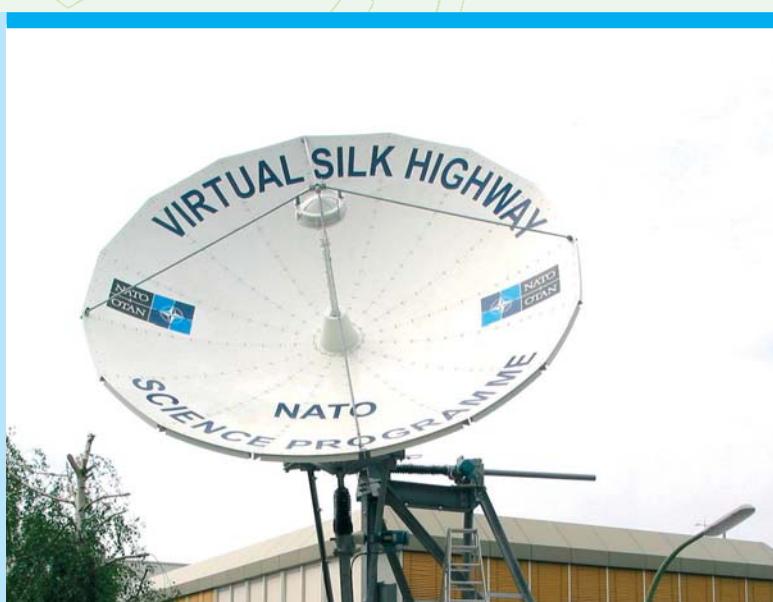
астаналар, Ташкент пен Бішкектің тәуекел картасын әзірледі. Ол карталар қала салуды жоспарлау мен бар ғимараттарды беріктету барысында шешім шығаруши құрал ретінде қызмет етеді.

Адамдарды біріктіру

Ғалымдар соңғы өзірлемелер мен зерттеулердің нәтижелерін біліп отыру үшін ақпаратқа қол жеткізе алғатындарына сенуде. Қайткенмен де, ғылыми және академиялық қоғамдастықтардың көбі өлі күнге дейін ақпараттың жету мерзімінен пайда көріп жатқан жоқ немесе интернет мүмкіншіліктерін пайдаланбайды. Оған қоса, ақпаратқа монополияның болмауын жиі демократия мен қоғам гүлденуінің алғышарты деп атайды.

Бұл жағдайды түзету үшін көмек ретінде НАТО азаматтық ғылым дамыту бағдарламасы Серіктес мемлекеттерде бар бірқатар зерттеулер мен оқыту жобалары мен ғылыми мекемелерді интернетке кіру үшін қажетті инфрақұрылымдық желілермен қамтамасыз етті.

Орталықтандырылған желілер Ресейдің шығыс аймақтарындағы және Украина дағы академиялық қоғамдастықтар, сонымен қатар Молдованың, Румынияның және бұрынғы Македония Югослав Республикасының* үлттық желілерінің интернетке кіруін қамтамасыз ету үшін құрылды. Осы аймақтағы ең үлкен және ең амбициялы НАТО демеушілігімен жүзеге асырылған жоба болып Оңтүстік Кавказ бен Орталық Азиядағы академиялық және ғылыми қоғамдастықтарға ғарышсеріктік негіздегі интернетке кіруді қамтамасыз еткен Ықтимал Жібек Бағыты жобасы табылады.

Арменияның, Әзербайжанның, Грузияның, Қырғыз Республикасының, және Өзбекстанның академиялық және ғылыми қауымдастықтарын интернетке қосуды қамтамасыз етіп – 2004 жылы Ауғанстанға дейін кеңейтілді.

Тиімді, қазіргі заманға сай ғарышсеріктік технология қатысушы елдердегі ғалымдар мен академиктерді ортақ ғарышсеріктік көпір арқылы интернетке қосады. НАТО гранты ғарышсеріктік толқынды және он ғарышсеріктік табақты орнатуды қаржыландырды. Өзге жоба демеушілері де сондай жолмен қолдау көрсетуде. Соңғы төрт жылда 3,5 миллион АҚШ долларын инвестициялаумен байланысты НАТО демеулігіндегі бұрын соңды ең үлкен азаматтық ғылыми жоба болып табылады.

Ықтимал Жібек Бағыты

Ықтимал Жібек Бағыты жобасы 2001 жылдың Қазаныда іске қосылды (бұл атап Европаны Алыс Шығыспен тауарлармен, біліммен және идеялармен алмасу мақсатында байланыстыру үшін қолданылған Ұлы Жібек Жолымен байланысты). Жоба Оңтүстік Кавказ бен Орталық Азиядағы сегіз Серіктес мемлекеттің –

Нағыз Евроатлантикалық қауіпсіздік мәдениеті

Одақтың жүзеге асырған Әріптестіктің жақындастырылған стратегиялық жағдайының өзгерілігіне көмектесуде әсіресе сәтті болды. Саяси диалог пен әскери өзара ынтымақтасудың қамтамасыз ету арқылы Әріптестік нағыз Евроатлантикалық қауіпсіздік мәдениетін – Евроатлантикалық ұлттар қауымдастырында және одан тыс жерлерде айрықша қауіпсіздік мәселелерін бірлесе отырып шешу жөніндегі берік шешімді құруда көмек алды.

Одақтастар мен Әріптестердің қарулы күштерін бірлесе отырып жұмыс істеуге дайындауға жұмылдырылған іс жүзіндегі ынтымақтастық арқасында НАТО мен Серіктес мемлекеттердің сарбаздары Балқандар мен Ауғаныстанда үзенгілерін түйістіре қызмет етуде. Және де, Серіктестік Одақтастар мен Әріптестерге ланкестік қауіпіне бірлесе отырып жауап беру мен тез даму сияқты негізгі мәселелерді шешудің негізdemесін әзірледі.

Оған қоса, көптеген Серіктес мемлекеттерде қорғаныстық қайта құруды демеу және қолдана арқылы Серіктестік демократиялық өзгеруді қамтамасыз етті. Ол барынша қазіргі заманға сай, тиімді және демократиялық тұрғыдан жауапты қарулы күштерді және өзгедей қорғаныс мекемелерін құруға көмектеседі. Оған қоса, ол мемлекеттерге сондай қайта құрулардың әлеуметтік және материалдық салдарын басқаруға көмектеседі.

Оған қоса, НАТО мүше және де Серіктес мемлекеттердің азamatтарының үлесіне тиетін тікелей пайда өзге салаларда, соның ішінде апattардың алдын алуда және ғылыми және қоршаған ортанды қорғау саласындағы ынтымақтастықтың кең ауқымындағы іс жүзіндегі бірлесу нәтижесінде туындаиды.

Әріптестік бүгінгі күнге он мемлекетке НАТО мүше болуға дайындықта көмектесіп, НАТО есіктері жаңа мүшелер үшін әлі де ашық. Дегенмен, оған қоса, Әріптестік мүшелікке кіруді қажет етпейтін Батыс Еуропаның одақтаспаган мемлекеттері үшін олардың шетелдік және қауіпсіздік қағидаларына қайшы келмейтін ерекше негізdemені қамтамасыз етті.

Евроатлантикалық қауіпсіздік мәселелері өзгерді. Қауіпптерді, соның ішінде ланкестік пен тоқырау мемлекеттерін анықтаудың жергілікті және сыртқы көздері мен ұлтаралық тегі бар. Тұрақтылыққа төнетін қауіпптер Балқандардың стратегиялық тұрғыдан маңызды аймақта сақталып қалуымен қатар, Ауғанстандағы оқиғалар біздің қазіргі кездегі қауіпсіздігімізге Евроатлантикалық аймақтың жан-жағынан төнген жаңа қауіпптерді көрсетіп берді. Бұл жағдайда халықаралық тұрақтылық пен қауіпсіздік барған сайын бір жағынан жергілікті қайта құруға, екінші жағынан халықаралық ынтымақтасуға тәуелді болады. Тиімді қауіпсіздік ынтымақтастыры негізdemелік демократиялық негіздер мен мекемелерсыз мүмкін емес. Евроатлантикалық Серіктестік осы екі жайттарға қатысты негізгі рольді атқаруда.

Одақтастар мен Әріптестер бірлесе отырып өсулерін жалғастырған сайын олар өзара түсінушілік пен ынтымақтастық негізінде өздерінің анықталған мәселелерді сәйкес түрде жауап бере отырып қарсы алу қабілеттерін жетілдіріп, болашақ ұрпақтар үшін қауіпсіздікті құратын болады.

«Осы онжылдық табалдырығынан аттап отырып біз осы күнге дейінгі жетістіктерге шолу жасай аламыз. Евроатлантикалық Серіктестік тарихта бұрын-сонды болмаған дәрежеде жергілікті түрлену мен халықаралық қауіпсіздікте ынтымақтасуға септігін тигізді. НАТО әрқашан осы ұмтылыс негізін құруши болып табылатын. Серіктестік те, өз кезегінде, НАТО негізгі ісін ілгерілетті.

Ол Одақтастарға қызмет етті. Ол Әріптестерге қызмет етті.

Ол демократия мен бейбітшілік үшін қызмет етті.»

НАТО Бас хатшысы Генерал Яап де Хуп Шеффер 2004 жылдың 14 қаңтарындағы Евроатлантикалық Серіктестік Кеңесінің алдында Бейбітшілік үшін Серіктестіктің 10 жылдығын атап өтті.

NATO Public Diplomacy Division / Division Diplomatie publique de l'OTAN
1110 Brussels, Belgium / 1110 Bruxelles, Belgique

Web site : www.nato.int
Site web : www.otan.nato.int
E-mail / Courriel : natodoc@hq.nato.int

© NATO / OTAN 2005

Брошюраны шығару барлық НАТО және әріптестердің тілдерінде шығару
көзделген. Брошюраның бар-жоқтығын www.nato.int/docu/pub-form.htm
адресінен тексеріңіз немесе Тарапу Бөліміне хабарласыңыз:

NATO Public Diplomacy Division – Distribution Unit
Division Diplomatie publique de l'OTAN – Unité de diffusion
1110 Brussels, Belgium / 1110 Bruxelles, Belgique
Tel : +32 2 707 5009
Fax : +32 2 707 1252
E-mail / Courriel : distribution@hq.nato.int